Novice iz **Moravške doline**

GLASILO OBČINE MORAVČE / MAJ 2022 / ŠTEVILKA 4 / LETNIK XXIII

4

2022

Projekt Mreža vodnih poti / str. 10
Projekt, v katerem sodeluje tudi LAS Srce Slovenije, je nastal zato, da bi naravne izvire pitne vode varovali in ohranjali za bodoče rodove. Popisani so bili tudi naravni vodni izviri na območju občine Moravče, zlasti tisti, ki so urejeni, dostopni in v uporabi.

Gasilska olimpijada v Sloveniji / str. 17
Slovenija v letu 2022 gosti Gasilsko olimpijado in sicer v Celju med 17. in 24. julijem. Pomerilo se bo 3000 tekmovalcev iz 25 držav, tudi iz Slovenije, prireditev pa ima kar 150-letno tradicijo.

Noč knjige / str. 35
Ob letošnji noči knjige smo v Knjižnici Daneta Zajca gostili igralko, pisateljico in pesnico Natašo Konc Lorenzutti. Pogovor je vodila Bernarda Mal, tekel pa je predvsem o knjigah Kava pri dišečem jasminu in Gremo mi v tri krasne. Seveda nismo mogli mimo nove knjige z naslovom Beseda, ki je nimam.

Ovekovečeno drevo / str. 38
V sredo 4. maja so v OŠ Jurija Vege Moravče gostili že 26. mednarodni Ex tempore. Udeležilo se ga je 30 slovenskih šol in 14 iz tujine. Sodelovalo je 136 učencev in njihovih mentorjev. Tema letošnjega Ex tempora je bilo drevo.

Upokojenski pevski zbor občine Moravče vabi na

JUBILEJNI KONCERT

ob 35 letnici delovanja

v soboto, 18. junija 2022, na gradu Tuštanj, ob 20. uri

Gost na koncertu: **Moški zbor KD Tine Kos**

Vabljeni!

Pri Jurku

GOSTILNA IN PICERIJA

Glasbeno – kulinarični večeri na letnem vrtu Pri Jurku

ROK'N BAND
4. 6. 2022

ANDREJ ŠIFRER
17. 6. 2022

MI2
3. 9. 2022

OBVEZNA REZERVACIJA
040 416 661

Novice iz
Moravške doline

MAJ 2022
ŠTEVILKA 4
LETNIK XXIII

Novice iz Moravške doline je informativno glasilo občine Moravče, ki je tudi izdajateljica. ISSN 2536-4057. Izhaja predvidoma desetkrat letno in ga prejemajo vsa gospodinjstva v občini brezplačno.

Sedež in naslov uredništva
Občina Moravče
Vegova ulica 9
1251 Moravče
01 724 71 40

E-poštni naslov
moravske.novice@moravce.si

Uredništvo
Novic iz Moravške doline:

Odgovorna urednica
mag. Tatjana Čop

Lektorica
Bernarda Mal

Likovni urednik in oblikovanje
mag. Blaž Slapar

Uredniški odbor
Bogomil Brvar
Bojana Dorič
dr. Franci Malin
Anja Ravnikar

Fotografija na naslovnici
Razstava starih vozil na Cegunci
mag. Blaž Slapar

Tisk
Tiskarna Januš d.o.o.

Naklada
1800 izvodov

Rokovnik izhajanj, navodila za pisce prispevkov in cenik oglasnega prostora so objavljeni na spletni strani www.moravce.si.

Naslednja številka izide 21. 7. 2022. Prispevke za objavo pošljite na elektronski naslov moravske.novice@moravce.si. **Rok za oddajo je 25. 6. 2022.** Pisci sami jamčijo za verodostojnost vsebine objav ter za avtorstvo besedil in slikovnega gradiva. Novice iz Moravške doline so vpisane v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo RS pod zaporedno številko 374.

V službi ljudi

Drage občanke in občani Občine Moravče.

dr. Milan Balažic
župan občine Moravče

Prišla je pomlad, epidemija je, upamo, za nami, doživeli smo tudi državnozborske volitve. Nova oblast se bo šele morala dokazati, župani v občinah pa nadaljujemo z delom. Dovolite mi, da vas obvestim o glavnih dogodkih preteklega meseca:

• **4. april:** uradno smo prižgali novo javno razsvetljavo na Dolah pri Krašcah;

• **8. april:** vnovični obisk ministra za delo Janeza Cigler Kralja v Moravčah, s katerim sva se dogovorila o nadaljnjih korakih za začetek gradnje našega doma starejših občanov;

• **13. april:** pogovor s predsednikom sveta moravških kmetov Tonetom Požarjem – tema: kako glede na razmere ob vojni v Ukrajini povečati našo samozadostnost v preskrbi s hrano;

• **19. april:** končana so vsa gradbena dela pri obnovi Zdravstvenega doma Moravče: ambulanta dr. Dežmana začne delovati, tečejo priprave za opremljanje druge ambulante;

• **22. april:** odprtje spominske table našemu pisatelju Maksu Pirnatu na gradu Tuštanj; pred tem sta bili postavljeni spominski tabli tudi učenjaku dr. Lovru Požarju na Vrhpoljah in tajni seji vodstva ZSMS leta 1987 pri Frfrav, ki je prispevala k začetku demokratizacije Slovenije;

• **25. april:** gradnja glavnega optičnega kabla iz Zagorja proti Moravčam je tik pred tem, da vstopi na ozemlje naše občine (Kandrše);

• **28. april:** podpis sporazuma med Občino Moravče in Arboretumom Volčji Potok, ki občankam in občanom naše občine omogoča nakup znatno cenejših vstopnic;

• **29. april:** končana gradnja temeljev novega dela šole in športne dvorane;

• **1. maj:** praznovanje praznika dela z odlično organizirano osrednjo prireditvijo na Cegunci;

• **3. maj:** odslej imam vsako jutro med 8. in 9. uro spet odprta vrata za vse občanke in občane.

Za dobrobit ljudi

Pa naj nadaljujem kar pri sebi. V življenju sem počel marsikaj – od poslanca v prvem slovenskem demokratičnem parlamentu, direktorja Kanala A, podžupana Ljubljane, direktorja Diplomatske akademije, profesorja na univerzi, do državnega sekretarja na Ministrstvu za zunanje zadeve in veleposlanika – toda pri svojem delu me je vselej vodila misel, da ste me zaposlili državljani Slovenije, da delam v vašo korist. Nisem idealen, toda povsod sem se po svojih najboljših močeh trudil, da delam za vašo dobrobit, da se uresničuje volja ljudstva – tudi zdaj, ko sem vaš župan. Nikoli nisem bil preračunljiv, zato sem kar nekajkrat prišel v konflikt s tistimi, ki so ribarili v kalnem; zato tudi nisem dosegel bleščeče kariere, pač pa sem plačal visok davek – za svoje pošteno delo, ki je marsikoga motilo.

NIKOLI NISEM BIL PRERAČUNLJIV, ZATO SEM KAR NEKAJKRAT PRIŠEL V KONFLIKT S TISTIMI, KI SO RIBARILI V KALNEM.

NIHČE ME NI KUPIL IN NIHČE ME NI PRODAL. NISEM POKLEKNIL PRED POLITIČNIMI PRITISKI Z RAZLIČNIH STRANI: KO ENKRAT POKLEKNEŠ, VEDNO KLEČIŠ.

Pa vendar, ko sem zjutraj vstal, sem se z mirno vestjo lahko pogledal v obraz. Nihče me ni kupil in nihče me ni prodal. Če hočeš pošteno živeti, se moraš – ko je potrebno – upreti krivicam. Zato nisem pokleknil pred političnimi pritiski z različnih strani: ko enkrat poklekneš, vedno klečiš.

Verni ali neverni, starodavni zapisi v Svetem pismu so še vedno vodilo moralne politike: *»Ne raznašaj lažnive govorice; ne podajaj svoje roke krivičniku, da bi krivo pričeval! Ne vleci z večino, da bi hudo delal, in v pravdi ne pričaj z večino, da bi zatrl pravico! … Podkupnine ne jemlji; kajti podkupnina slepi tiste, ki vidijo, in prevrača pravično reč! … Poslušajte majhnega kakor velikega!«*

ZAME JE POLITIKA MOŽNOST ZA NEKAJ NOVEGA, NEKAJ BOLJŠEGA.

Župan je v službi ljudi, pravice in miru, zato mora znati presekati gordijski vozel prepira in krivic. Odpreti mora prostor za želje ljudi: želja je mati misli, ki hoče spremembe na bolje, pa tudi da se te dogajajo v okviru zakona in reda. Da bi jih dosegli v prid vseh, je treba poznati umetnost kompromisa, zmernosti in srednje poti, ki je po zadnjih županskih volitvah končno zamenjala prejšnja groba, nezrela, nevešča in nepremišljena dejanja stare moravške politike.

V PRETEKLIH TREH LETIH IN POL SEM, KOT SEM LE MOGEL, IZPOLNJEVAL ZAVEZE, DANE PRED VOLITVAMI. TO POTRJUJE VEČ KOT PETDESET IZVEDENIH PROJEKTOV IN TISTI, KI SE TRENUTNO URESNIČUJEJO.

Za napredek občine

Zame je bila politika vselej možnost za nekaj novega, nekaj boljšega. Ne za prazne obljube, ampak za zaveze, ki jih potrjuješ z dejanji. V preteklih treh letih in pol sem kot župan, kolikor sem le mogel, izpolnjeval zaveze, ki sem jih dal pred volitvami. To potrjuje več kot petdeset izvedenih projektov in tisti najnovejši, ki se tudi že uresničujejo. Tu mi jih ni treba naštevati, saj jih kar dobro poznate. Ob koncu mandata vam bom ta seznam posredoval v svojem poročilu o delu. Vedno sem vam govoril po resnici, čeprav sami veste, da resnica in politika nista nikoli bili v kaj prida dobrih odnosih. Razvita občina Moravče, v kateri se da dobro živeti, je moj program. Na tem programu žlahtnega napredka ste moji zavezniki vsi občani in občanke naše lepe Moravške doline in hribovja okoli nje. Vemo, kdo smo in kam gremo.

Takšen mora biti tudi pravi župan, ki ima potrebno strokovno znanje in zna dobro politično krmariti. Jadralec mora skrbno paziti, od kod piha veter – ne zato, da bi vetru pustil, da določa smer potovanja, ampak da ga izkoristi za to, da se trdno drži prvotno zastavljenega cilja. To pa pomeni, da mora resnično skrbeti za koristi ljudi, ne pa skrbeti le za njihovo naklonjenost in priljubljenost. Iz lastnega dela vam lahko povem, da velja vsako odločitev skrbno premisliti in ljudem po resnici povedati tudi za težke odločitve, ki so lahko neprijetne in zoprne. To razlikuje dobrega župana od politikantov, ki skrbijo le za lastne koristi, navzven pa nakladajo polresnice in se delajo všečni ljudem. Saj jih poznate.

Moje županovanje nasprotno razumem kot »od ljudi« in »za ljudi«. Skupaj smo preživeli epidemijo, skupaj se – z našimi vrlimi gasilci – borimo proti posledicam podnebnih sprememb, skupaj z našimi kmeti zaradi posledic vojne v Ukrajini povečujemo pridelavo domače hrane, skupaj z vami branim naravne lepote in zdravje naših ljudi pred posledicami onesnaževanja. Čeprav me ogovarjate z »gospod župan«, sem vaš hlapec in služim vašim temeljnim interesom. Če bi imel več denarja, bi lahko še bolj – pa ga nimam. Nismo bogata občina Domžale, znamo pa po pameti izbrati, kaj je za nas vse najpomembnejše.

Za moravško pot

Trudim se po svojim najboljših močeh. Žal nisem vsemogočen, ne bi mi verjeli, kolikokrat mi pri nameravanih dobrih stvareh zvežejo roke – včasih na občini, drugič na upravni enoti, tretjič v državi. A ne glede na to sem za vse politično odgovoren. Tako kot je nekoč dejal ameriški predsednik Abraham Lincoln: *»Ravnam kot najbolje znam in najbolje morem in tako bom ravnal do konca. Če se bo na koncu izkazalo, da sem ravnal prav, bo brez pomena vse, kar je bilo izrečeno proti meni. Če pa se bo na koncu izkazalo, da sem ravnal narobe, mi niti deset angelov, ki bodo prisegali nasprotno, ne bo pomagalo.«*

Če hočeš danes kaj dobrega narediti in izvesti večji projekt, se moraš soočiti s težko prehodno džunglo državnih ministrstev, raznih agencij, upravne enote itn. Da uspeš, je potrebno biti vešč, misliti in včasih tudi tvegati. Ne moreš tako, kot se je njega dni počelo v vodstvu naše občine, mirno čakati na državno pomoč ali investitorja. To ne zadošča, saj se potem nič ne zgodi, občina pa nazaduje. Treba si je želeti razvojne prodore in si za to tudi aktivno prizadevati. Pri delu za javno dobro se lahko pripetijo spodrsljaji in napake. Nihče ni odporen nanje. Zato sem odprt za vsako utemeljeno kritiko, nasveti so zame vselej dobrodošli. Natolcevanju po različnih gostilniških šankih pa nisem nikdar popuščal, zato se bom tudi v bodoče ravnal po izreku velikega Florentinca: ***»Pojdi svojo pot, naj ogovarjajo, kakor hočejo!«*** Moja pot je moravška pot. Naša skupna pot.

Vsak delovni dan med 8. in 9. uro odprta vrata županovega urada za vse

Po tem, ko je odpravljena večina protikoronskih ukrepov in občinska uprava spet deluje običajno v okviru uradnih ur za stranke, župan Občine Moravče dr. Milan Balažic znova odpira vrata svoje pisarne. V skladu s sklepom lahko vsi občani in občanke Občine Moravče brez predhodne najave vsak dan med 8. in 9. uro zjutraj obiščejo župana in mu predstavijo svojo zadevo. Vrata županovega urada so odprta od ponedeljka do petka.

Vabljeni!

Moravčani so skupaj z županom praznovali 1. maj

Že pred 6. uro zjutraj je na praznik dela župan Občine Moravče dr. Milan Balažic pozdravil in nagovoril godbenike Pihalne godbe Moravče, ki so pripravili tradicionalno prvomajsko budnico. Po Moravčah, kjer jih je na kratko sprejel še župnik Kancijan Čižman, so se skupaj odpravili v Peče in Zgornje Koseze, kjer so bili prijazno sprejeti. Pot jih je od Soteske do Krašc vodila na prvomajsko ozaljšano Cegunco. Po koncertu godbe se je pod šotorom razvil otroški živ-žav, godba in župan pa so obiskali še Vrhpolje in Češnjice. Zatem je sledil mimohod starodobnih vozil: župan je povorko vodil od gostilne Soklič v Moravče in nazaj na Cegunco. Ne glede na deževno vreme se je prvomajskega programa, ki so ga pripravili prizadevni gostitelji Društva krajanov Tuštanj s Francijem Cerarjem na čelu, udeležilo veliko število ljudi od blizu in daleč. Jedače, pijače in plesa je bilo za vse dovolj. Ob 17. uri sta navzoče pozdravila predsednik DK Tuštanj Franci Cerar in župan dr. Milan Balažic. Ta je vsem zaželel lepo praznovanje in poudaril, da boj za delavske pravice, za višje plače in pokojnine nikoli ni končan. Prvomajska prireditev se je nadaljevala še dolgo v noč, ko so z nastopom ansambla Mambo Kings na svoj račun prišli predvsem mlajši obiskovalci.

Zagon programa Podjetne Moravče

V četrtek, 5. maja 2022, je župan dr. Milan Balažic v dvorani Kulturnega doma sprejel moravške podjetnike. V uvodni besedi jim je predstavil program Podjetne Moravče, s katerim bodo lahko podjetniki, na katerih sloni razvoj občine Moravče in odpiranje novih delovnih mest, neposredno in ažurno dostopali do informacij in uslug občinske uprave. Ta se bo skupaj z županom v najkrajšem možnem času strokovno odzvala na potrebe podjetnikov. V sproščenem pogovoru so podjetniki predložili niz pobud, kako lahko Občina prispeva k hitrejšemu in kakovostnejšemu širjenju podjetništva v Moravški dolini.

Podjetniki lahko vsako sredo od 8.00 do 17.00 posredujejo svoje potrebe sekretarki programa Špelci Kalčič (01 724 71 40, 040 225 005), vsak delovni dan pa tudi na

e-naslov: *spelca.kalcic@moravce.si*
in ***obcina@moravce.si.***

Zarota proti moravškim ljudem in naravi – 3. del

Besedilo: dr. Milan Balažic

KRATKA ZGODOVINA NAŠE OKOLJSKE KATASTROFE

3. DEL

Strupeni molk (2010–2011)

Referendum je bil torej uspešno izveden, ljudska volja Moravčanov je bila jasno izražena, vendar župan Rebolj glede onesnaževanja okolja ne dela nič – no, ja, dela in to uspešno na utišanju problematike zastrupljanja Moravške doline.
Leta 2009 se ne zgodi nič – razen, da vse leto tovornjaki na veliko vozijo nevarne odpadke na deponije Termita. Z županovim blagoslovom. Februarja 2010 se oglasi glas vpijočega v puščavi: Miran Cerar, takrat predsednik občinske organizacije stranke Zares, ostro protestira proti temu, da se vsakodnevne kolone težkih tovornjakov kotalijo proti Termitu skozi ozko središče Moravč. Več kot sto jih je dnevno, ki grmijo mimo nezaščitenih in nebogljenih otrok, ki so županu španska vas. Povsem je zmagala dobičkonosna logika, ki jo »*očitno podpira tudi župan*«. Prav tako kot podpira nadaljnjo brezsramno izrabo naših otrok: Termit zahrbtno organizira nagradni izlet osnovnošolcev v Ljubljano in otroško naivna učenka 9. a razreda zapiše: »*Hvala podjetju Termit.*«
Novembra 2010 se v Termitu kot novi direktor pojavi Anton Serianz in takoj postane razvpit zaradi svoje izjave: »*Sanirana zemljišča so boljša za kmetijsko izkoriščanje kot pred posegom v prostor.*« Kar pomeni: nevarni in strupeni odpadki so tako rekoč koristni za Moravčane, njihovo zdravje, naravo in še posebej pridelavo kmetijskih pridelkov. Serianz je torej takoj ob svojem nastopu jasno pokazal svoje prave barve in celo bril norca iz moravških ljudi: z nekaj zemljine prekriti strupeni odpadki so res predstavljali samo zdravje za okoliške prebivalce – s to razliko, da je namesto zdravih poljščin tam rasla bolezen raka. Serianz se je lahko tako obnašal tudi zato, ker je imel podporo župana Rebolja. V času, ko je zaradi blokade v Občinskem svetu, izrednega stanja v občini in predčasnih volitev znova reševal svoje klavrno politično preživetje, je glede moravške okoljske problematike spet glasno molčal dve leti, tovornjaki s strupenimi odpadki pa so nemoteno vozili.

Žena župana v vlogi Termitovega propagandnega stroja (2012–2013)

Ko se novembra 2012 začnejo priprave za oblikovanje novega občinskega prostorskega načrta, župan Rebolj v trenutku šibkosti prizna, da imamo pri tem opravka tudi z »*nedokončano zgodbo, ki zadeva dejavnost Termita. Ta povzroča probleme podjetju in tudi občini.*« Da bi zatrl vsako možnost novega ekološkega upora – ali že samo pomisel na to, da namerava glede Termitove škodljive dejavnosti karkoli ukreniti – župan Rebolj v dogovoru z direktorjem Serianzem 10. novembra 2012 odpelje občinske svetnike v Termit, kjer jim direktor pere možgane: »*Zavrniti je treba natolcevanja glede onesnaževanja okolja.*« Župana spremlja tudi žena Vojka, ki v Novicah poroča o svojem navdušenju nad videnim: zanimivi bazeni, jame, peski itn. Zastrupljanje Moravške doline je naravnost čudovito in čudežno – tako za naravo kot zdravje ljudi. Potem nadaljuje: »*Še lepše je videti sanirane površine kot zeleno ravnino.*« Res privlačna vizija prihodnosti naše hribovite in gričevnate doline: ena sama strupena zelena ravnina brez življenja.
Vendar to še ni vse: Vojka Rebolj deluje kot najboljši Termitov propagandni stroj. Temu opevanemu podjetju posveti pravo »*umetniško*« odo: ob malici, ki so jo v Termitu dobili svetniki, »*je stekla beseda, ki je pričala o zadovoljstvu z videnim in slišanim. Lepo je imeti v občini uspešno podjetje. Lepo je, ker se to podjetje zaveda, da potrebujemo zdravo okolje ...*«. Lepo lahko vidimo, kako se je kovala zarota proti najbolj temeljni ustavni pravici prebivalcev Moravške doline – pravici do čistega in zdravega okolja. In spet si je župan Rebolj kupil mir za naslednji dve leti, medtem ko so sto tisoči ton

novih slabo zakopanih nevarnih odpadkov pronicali v podtalnico in celotno okolje. Cena miru je bila visoka: brata Roman in Vitomir Cerar (lokalna SDS) sta za svoje umazane usluge še naprej pokvarjeno in bogato molzla moravški občinski proračun.

Scenarij za moravški samomor (2014–2015)

Vojka Rebolj je od svojega moža župana vse bolj prevzemala krmilo občine. Za sejo Občinskega sveta marca 2014 zapiše v nebo vpijočo neresnico: gre za *»varno odlaganje mineralnega produkta v opuščene peskokope Termita«.* Potem ona svetnikom razloži, kaj so svetniki sklenili: *»Ugibanjem in celo strahu, kaj se odlaga v opuščene Termitove peskokope, so moravški svetniki napravili konec.«* Ob vsem dolžnem spoštovanju do svetnikov verjetno med njimi ni bilo nobenega strokovnjaka, ki bi znanstveno ugotovil dejansko stanje na deponijah. Za pregnano Vojko je dovolj politična poteza, ki zradira problem. Nič nenavadnega, saj Moravčanom gleda v oči in jim laže, da je odlaganje žlindre in drugih strupenih odpadkov *»okoljsko neškodljivo in dobro za našo dolino«.* Gospa *»županja«* Vojka pravzaprav hoče še več nevarnih industrijskih odpadkov v Termitovi predelavi: s podjetjem Termit *»bomo v naši občini še sodelovali in da bo lahko tudi občina koristno uporabila njihov produkt«.* Res, strupene težke kovine, fenole in formaldehide bo občina koristno uporabila v dobrobit občanov občine Moravče: vsakomur njegov strup! Čudno, da županski par v svojem navdušenju ni za vzor Sloveniji, Evropi in Svetu prvi začel s koristno uporabo strupenih odpadkov okrog njune hiše na Podstrani.

Stvari pa so postale še bolj resne: direktor Serianz je napovedal, da je peska v Moravški dolini še najmanj za 40 let, ob uporabi novih tehnologij pa še za več. Termit bo svoje delovanje podaljšal do takrat, ko bo cela dolina izkopana, prekopana in zatem zasuta z okolju in zdravju nevarnimi snovmi. To smer razvoja podpira tudi župan Rebolj, ki direktorja Termita odslej vključuje v protokol visokih obiskov državnih politikov v Moravčah. Ko je, denimo, na obisku županov strankarski kolega, podpredsednik vlade in minister za kmetijstvo Dejan Židan, Novice v režiji Vojke Rebolj veselo poročajo: *»Na terenu si je ogledal tudi lepe travnike, ki so nastali po sanaciji opuščenih odkopov.«* Župan ne more prehvaliti direktorja Serianza in ta ob 20-letnici obstoja Občine Moravče iz njegovih rok prejme plaketo občine (!). V zahvalo za to, kar je dobrega storil za našo občino: težki tovornjaki že dvanajsto leto nemoteno vozijo ogrožajoče odpadke. Res, hvaležnost na mestu! Še več: v znak dobrodošlice novim strupom Občinski svet in s strani obeh Reboljev zavedeni svetniki leta 2015 sprejmejo nov občinski prostorski načrt, ki izjemno poveča odkopne prostore: Termitu je dana zelena luč za to, da odkoplje in potem – ve se s čim – zasuje ves osrednji del Moravške doline. **Dokončno je sprejet načrt za moravški samomor.**

Nič več lepa Moravška dolina (2016)

V času, ko Moravška dolina zaradi neodgovorne okoljske politike drvi proti ekološki katastrofi, (ne)odgovorni urednik Novic Edo Veselko ob poročanju z novega obiska župana Rebolja in svetnikov v Termitu sadi rožice: *»Neokrnjeno okolje, varstvo narave, zdrava pitna voda in čisti zrak so kar sinonim za našo lepo dolino, ki jo moramo ohraniti našim otrokom in vnukom.«* Nekoč je bila Moravška dolina res takšna. V Reboljevih mandatih pa je za našo dolino sinonim postalo čisto nekaj drugega: zastrupljanje okolja, uničevanje narave, voda, polna nevarnih izcedkov iz Termitovih deponij, zrak, poln kremenčevih delcev, ki povzročajo raka in pljučno silikozo, skratka, vse manj lepa dolina, ki ogroža prihodnost naših otrok in vnukov.

Toda ni vse tako mirno, kot bi si želela župan Rebolj in njegova Vojka, ki blekne: »*Na medmrežju in v kuloarjih so se zopet pojavili dvomi o odpadkih, vgrajenih v sanacijo peskokopov Termita.*« Nezadovoljstvo ljudi je ob vse višjem številu obolelih in uničevanju okolja naraščalo, zato se Termitova propagandistka Vojka spet vključi v prepričevanje Moravčanov, da je vse v najlepšem redu. V Novicah tako ponovno izraža svoje veliko navdušenje nad saniranimi odkopi: lepi travniki, ugodnejši za kmetovanje (in brez običajnih travniških živih bitij, ki ne preživijo). Še posebej je vesela »*nenevarnih odpadkov iz Italije*«. Kaj ne bi – papirniški mulj, elektrofiltrski pepeli in vsa svinčena umazanija z italijanskih avtocest k nam prinaša samo zdravje. Vojka Rebolj brez da bi vsaj zardela, zatrdi, da podjetje Termit sledi vsem okoljskim zahtevam, »*da bomo zdravo živeli mi in naši otroci. Veliko uspeha podjetju Termit tudi v prihodnje!*« Veliko uspeha zastrupljanju Moravčanov! Veliko uspeha uničevanju Moravške doline! Zarota proti občanom občine Moravče je v polnem teku, tako kot tovornjaki, ki k nam še naprej na polno vozijo strupene odpadke iz Slovenije in tujine.

Ljudska iniciativa Moravče (LIM) prijavi Termit (začetek leta 2017)

Januarja 2017 skupina občanov, ki se ni pustila ustrahovati zakoncema Rebolj, prijavi podjetje Termit, da krši okoljevarstvene predpise. Nekaj je moralo biti v Termitu hudo narobe, da so Vojkine Novice na treh straneh objavile faksimile Zapisnika o inšpekcijskem pregledu, ki seveda ni našel in ni smel najti nič protizakonitega. Direktor Serianz našopirjeno zagrozi: pri prijavi občanov gre za »*zlonamerno reakcijo posameznikov, ki hočejo iz osebnih razlogov škodovati poslovanju in ugledu podjetja*«. Problem pri tej izjavi je bil samo ta, da je bilo teh »*posameznikov*« zelo veliko število in da nekdo, ki nima ugleda, tega ne more izgubiti.
Nič ni pomagalo, 13. februarja 2017 Civilna iniciativa, ki se je preimenovala v Ljudsko iniciativo Moravče (LIM), skliče zbor občanov. Na tem zboru je župan Rebolj deležen ostre kritike s strani predstavnikov LIM-a in občanov. Brani se, da je Občina naročila analizo vplivov na okolje. Prav tako je Občina objavila vsa dovoljenja Termita za odlaganje industrijskih odpadkov. Da je to objavila Občina v imenu Termita, ne pa samo podjetje, tudi pove svoje, kdo je koga držal v šahu in ga za usluge nagrajeval. Rebolj jeznim občanom pove, da so »*iz trte zvite govorice*«, da Termit onesnažuje – »*gre enostavno za manipulacijo*«. Z istimi besedami prispevek na nacionalni TV Jelene Aščič komentira direktor Serianz: »*čista manipulacija*«. Ne da bi trenil z očesom se Termitov direktor znebi debele laži: »*Termit ne predeluje nevarnih odpadkov*«, niti ne onesnažuje podzemnih in površinskih voda. Po njegovem gre za neznanje občanov in njihov strah. K temu podcenjevalnemu govorjenju o občanih Moravč razkrije skrivno formulo, kako so zlomili župana Rebolja in ga »*prepričali*«, da občina gosti »*zdravilne terme*« Termit, ne pa največjega onesnaževalca v naši državi: »*Pred leti je bil v dvomih tudi župan. Smo veliko 'delali'.*« Lahko si samo mislite, kaj in kako so »*delali*« in koruptivno podmazali. Minister Gregor (torej država in njeni organi pregona) pa nič!
(se nadaljuje)

Vodni izviri samoumevni?

BESEDILO in FOTOGRAFIJE: **MIJA BOKAL**

Korito Pr' Močinkarju, Velika vas

Slovenija je ena izmed bolj vodnatih dežel v Evropi. Najčistejšo pitno vodo najdemo v neposeljenih hribovskih in gozdnatih predelih, ponekod pa še tudi neposredno ob vaseh. Mnogim turistom, ki jih pot zanese v našo zeleno deželo, se zdi neverjetno, da lahko pijejo vodo iz pipe ter celo neposredno iz izvirov, saj je to v svetu že prava redkost. Z zavedanjem, da je potrebno naravne izvire pitne vode varovati in jih ohraniti za prihodnje rodove, je nastal projekt, v katerem sodeluje kot partner tudi lokalna akcijska skupina LAS Srce Slovenije.

Na vod', Dešen

Lani poleti smo na območju občine Moravče ob pomoči domačinke Branke Bizjan popisali naravne vodne izvire:

- ***Kosova rupa, izvir in korito pri gasilskem domu, Velika vas***
- ***Korito Pr' Močinkarju, Velika vas***
- ***Na vod', Dešen***
- ***Pr' Kr'čk, Dešen***
- ***Za Hedejem, Dešen***
- ***Izvir pod Cicljem, Tuštanj***
- ***Pri rezervoarju, Zgornja Javorščica***
- ***Virenk, Zgornji Tuštanj***
- ***Izvir pod Gidetom, P'čk, Zgornji Tuštanj***
- ***Pr' Krulc na Dunaj, Zgornji Tuštanj***
- ***Vabota, Zgornji Tuštanj***
- ***Balovčev studenec, Zgornji Tuštanj***
- ***Pr' Arjavšk, Spodnji Tuštanj***
- ***Virnk ob Rači, Stegne***
- ***Pr' Luk, Vinje pri Moravčah***
- ***Na travn'k, Pr' kozolc, Vinje pri Moravčah***
- ***Na Rožek, ob poti RožekPrikrnica***
- ***Perišče pod Prikrnico***

Zanimali so nas zlasti tisti naravni viri pitne vode, ki so urejeni, dostopni in v uporabi tako med domačini kot pohodniki. Med navedenimi izviri smo izbrali izvire **Na vod', Za Hedejem** in **Pr' Luk** kot tiste, ki jih bomo analizirali z vidika primernosti za pitje.

Dragi bralci, na vseh nas je, da skrbimo za naravo in naše vodne izvire. Ni samoumevno, da so čisti in še manj, da bodo takšni ostali. Že zdaj vas vabimo, da se poleti udeležite festivala pitne vode, na katerem boste lahko okušali in primerjali različne vzorce naravne pitne vode ter razpravljali s strokovnjaki o naravni pitni vodi, njenih prednostih, kakovosti in vsem, kar jih ogroža. V kolikor poznate še kakšen naraven izvir pitne vode, ki smo ga iz popisa izpustili, nam to sporočite na mija.bokal@razvoj.si ali 01 89 62 713.

Projekt Mreža vodnih poti v Kamniško-Savinjskih Alpah preko LAS Srce Slovenije sofinancirata Evropski kmetijski sklad in Republika Slovenija iz Programa razvoja podeželja za obdobje 2014–2020.

Virenk, Zgornji Tuštanj

Za Hedejem, Dešen

Virnk ob Rači, Stegne

Nova asfaltirana cesta Češnjice – Dunaj

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: **OBČINA MORAVČE**

V petek, 6. maja, je župan Občine Moravče dr. Milan Balažic odprl dva nova cestna odseka v Češnjicah in od Češnjic do Dunaja. Gre za pomembno pridobitev tega dela Moravške doline, ki so je bili občanke in občani zelo veseli. Župan je v svojem nagovoru poudaril, da z vsako novo cesto, mostom, vodovodom, električnim vodom, kanalizacijo itn. korak za korakom gradimo višjo kakovost življenja: »Zrno do zrna pogača, kamen na kamen palača.« Odprtja novih asfaltiranih cest so se udeležili tudi podžupan Marko Kladnik, varuh pravic občanov Stanislav Ravnikar in nekateri svetniki Občinskega sveta.

Po uradnem delu odprtja so se domačini in gostje skupaj zadržali na prijetnem druženju.

V naše domove priteka dobra in zdrava pitna voda

BESEDILO in FOTOGRAFIJE: **JAVNO KOMUNALNO PODJETJE PRODNIK**

Slika prikazuje osem oskrbovalnih območij, ki so določeni glede na geografsko lego.
Prebivalci na teh območjih se oskrbujejo s čisto pitno vodo iz vodnih virov v upravljanju Javnega komunalnega podjetja Prodnik.

Varna in zanesljiva oskrba s pitno vodo je ena najpomembnejših dobrin za normalno življenje ljudi, zagotavljanje nemotene in kakovostne vodooskrbe pa z vidika odgovornosti do uporabnikov ena najzahtevnejših dejavnosti. Pitna voda, ki se distribuira v javno vodovodno omrežje, je zato izpostavljena strogemu nadzoru. Iz letnega poročila o kakovosti pitne vode iz vodovodov v upravljanju Javnega komunalnega podjetja Prodnik za leto 2021 je razvidno, da prebivalci občin Domžale, Mengeš, Trzin, Lukovica in Moravče pijemo dobro in zdravstveno ustrezno pitno vodo.

Pitna voda je strogo nadzorovana

Da je voda ustrezna, skrbita kar dva nadzora, in sicer notranji, ki ga izvaja Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano – NLZOH – Kranj ter državni monitoring. V sklopu notranjega nadzora se izvajajo redni odvzemi vzorcev pitne vode za laboratorijske preiskave. Število vzorcev in obseg posameznih mikrobioloških preiskav in fizikalno-kemijskih analiz je določen v letnem načrtu odvzema vzorcev pitne vode, ki ga izvaja NLZOH. Vsakodnevni nadzor pitne vode skrbno prilagajamo trenutnim razmeram na vodovodnem sistemu in ugotovitvam državnega monitoringa vode ter drugim informacijam, ki jih dobimo od uporabnikov ali pooblaščenih ustanov. Izven letnega načrta izvajamo tudi nadzor, ki ga zahtevajo določene okoliščine pri uporabnikih in nadzor po interventnih delih na vodovodnem omrežju.

Rezultati analiz v okviru notranjega nadzora so ustrezni

Pri ocenjevanju skladnosti pitne vode upoštevamo določene mikrobiološke in kemijske parametre. Spremljamo tudi indikatorske parametre, katerih mejne vrednosti niso določene na osnovi neposredne nevarnosti za zdravje, saj imajo le opozorilno vlogo. Če so njihove vrednosti povišane, preverimo vzroke in prisotnost drugih onesnaževal. Med indikatorske parametre zato spadajo mikrobiološki in tudi fizikalno-kemijski parametri, kot so denimo barva, električna prevodnost in vrednost pH vode.

Z mikrobiološkimi preizkušanji pitne vode se ugotavlja prisotnost zdravju nevarnih (patogenih) organizmov, ki bi lahko povzročili akutna obolenja, zato je le-teh več v primerjavi s fizikalno-kemijskimi. To pomeni, da v

Parameter	Enota	Mejna vrednost
Elektroprevodnost	µS/cm	2500
pH		≥ 6,5 do ≥ 9,5
Amonij	mg NH_4/L	0,5
Nitrit	mg NO_2/L	0,5
Nitrat	mg NO_3/L	50
Klorid	mg Cl/L	250
Krom	µg/L	50
Železo	µg/L	200
Svinec	µg/L	10
Atrazin	µg/L	0,1
Desetilatrazin	µg/L	0,1
Pesticidi – vsota	µg/L	0,5
Trihalometani	µg/L	100
Escherichia Coli	v 100 mL	0
Koliformne bakterije	v 100 mL	0

Tabela prikazuje pogosto nadzorovane parametre pitne vode, enoto merjenja in njihove mejne vrednosti.

pitni vodi ne sme biti mikroorganizmov fekalnega izvora. Rezultati mikrobioloških preizkušanj so največkrat indikatorski, rezultati kemičnih preizkušanj pa nam povedo, ali so v pitni vodi prisotne snovi naravnega (kalcijeve in magnezijeve soli) ali antropogenega izvora (nitrati) ter v kolikšnih koncentracijah.

Mikrobiološke preiskave

Za zagotavljanje skladnosti s Pravilnikom o pitni vodi (Ur. l. RS, št. 19/04, 35/04 26/06, 92/06, 25/09) se pitna voda pred distribucijo v vodovodne sisteme tretira s klorovim preparatom na sistemih Ples–Podoreh–Krulc, Dešen, Selce–Poljane in Bršlenovica. Na sistemih Domžale–Mengeš–Trzin in Kolovec se voda večinoma ne tretira – preventivno se dezinfekcija s klorovim preparatom izvaja le v obdobju visokih zunanjih temperatur.

V okviru notranjega nadzora so določena stalna odvzemna mesta, ki omogočajo celovit nadzor pitne vode na posameznih delih vodovodnega omrežja. Za mikrobiološke preiskave je bilo v letu 2021 na omrežju in zajetjih odvzetih in laboratorijsko preiskanih 533 vzorcev pitne vode: 235 na vodooskrbnem sistemu Domžale–Mengeš–Trzin, 78 na Kolovcu, 92 v Črnem grabnu, 25 na sistemu Mengeš M1–Dobeno, 81 na sistemu Ples—Podoreh–Krulc, 7 v Dešnu, 7 na sistemu Selce–Poljane in 8 na sistemu Bršlenovica–Šentožbolt.

V letu 2021 je bilo od 345 vzorcev, odvzetih na omrežju, 17 vzorcev neskladnih s Pravilnikom o pitni vodi, od tega 4 na interni instalaciji.

Na sistemih Mengeš M1–Dobeno, Ples–Podoreh–Krulc, Dešen in Bršlenovica–Šentožbolt neskladnih vzorcev ni bilo. Na vodovodnem sistemu Domžale–Mengeš–Trzin so bili neskladni 4 vzorci, na sistemu Kolovec je bil neskladen 1 vzorec, na sistemu Črni graben je bilo neskladnih 11 vzorcev, na sistemu Selce–Poljane pa 1 vzorec. V vseh primerih so bili glede na vzrok neskladnosti izvedeni ustrezni sanacijski ukrepi in ponovno vzorčenje, ki so dokazali ustreznost vzorčene vode.

Pri tem je treba poudariti, da v nobenem primeru neskladnost vzorca ni pomenila tveganja za zdravje ljudi.

Od 345 vzorcev na omrežju je bilo 17 vzorcev neskladnih s Pravilnikom o pitni vodi, ki pa niso predstavljali tveganja za zdravje ljudi. V 4 primerih je do neskladnosti prišlo zaradi stanja na interni instalaciji.

Pri 4 neskladnih mikrobioloških vzorcih v sklopu notranjega nadzora je prišlo do neskladnosti zaradi slabe interne vodovodne instalacije, za katero so odgovorni uporabniki sami. Zato želimo uporabnike opozoriti, da je za varno oskrbo s pitno vodo pomembno tudi, da redno in ustrezno skrbijo za svoje interne vodovodne napeljave.

Fizikalno-kemijske analize

Tudi v letu 2021 so bili na vseh sistemih vsi odvzeti vzorci za fizikalno-kemijske analize na omrežju, glede na obseg opravljenih analiz za potrebe notranjega nadzora, skladni s pravilnikom. Skupaj je bilo analiziranih 83 vzorcev (od tega 60 na zajetjih in 23 na omrežju).

Skupaj poskrbimo, da bo iz naših pip še dolgo tekla čista pitna voda

Rezultati notranjega nadzora pitne vode kažejo, da je voda, ki priteče iz pip, zdravstveno ustrezna in popolnoma varna za uporabo. Ključnega pomena za varno oskrbo s pitno vodo je skrbno načrtovanje

in izvajanje nadzora pitne vode, pravočasno prepoznavanje možnih nevarnosti, ki lahko ogrozijo varnost oskrbe s pitno vodo ter redno vzdrževanje objektov in naprav na javnem vodovodnem sistemu. Uporabniki pa morajo poskrbeti za ustrezno hišno vodovodno omrežje, saj je kakovost vode, ki priteče iz pipe, odvisna tudi od stanja interne vodovodne napeljave. Vsi skupaj pa moramo z odgovornim odnosom do okolja varovati in ohranjati vire dragocene pitne vode.

Celotno poročilo o kakovosti pitne vode za leto 2021 je objavljeno na spletni strani www.jkp-prodnik.si.

Odvoz kosovnih odpadkov

Preverite datum odvoza kosovnih odpadkov na vašem računu za komunalne storitve. Javno komunalno podjetje Prodnik kosovne odpadke odvaža dvakrat na leto. Datuma odvoza kosovnih odpadkov za leto 2022 za posamezno odjemno mesto sta objavljena **na računu za komunalne storitve (na prvi strani računa, v preglednici z zabojniki za odpadke)** in na portalu **eProdnik,** kjer se lahko naročite tudi na prejemanje opomnika o odvozu kosovnih odpadkov na vaš elektronski naslov.

Uporabnike iz večstanovanjskih objektov prosimo, da se za informacije glede odvoza kosovnih odpadkov obrnejo na predstavnika etažnih lastnikov oziroma upravnika, ki razpolaga z vsemi potrebnimi informacijami.

Javno komunalno podjetje Prodnik

ODVOZ KOSOVNIH ODPADKOV

Kosovni odpadki so komunalni odpadki, ki zaradi velikosti, oblike ali teže niso primerni za zbiranje v tipiziranih posodah ali vrečkah za odpadke.

MED KOSOVNE ODPADKE SPADA:

- ✓ leseno pohištvo (stoli, mize, naslanjači ...),
- ✓ oblazinjeno pohištvo (sedežne garniture ...),
- ✓ športni rekviziti (smuči, jadralne deske, kolesa ...),
- ✓ oprema (samokolnice, otroški vozički ...),
- ✓ vrtna oprema iz plastike in lesa (mize, stoli, senčniki ...),
- ✓ vzmetnice in preproge,
- ✓ svetila in senčila,
- ✓ veliki gospodinjski aparati (gospodinjska bela tehnika – hladilniki, pralni in pomivalni stroj, štedilniki ...),
- ✓ kopalniška oprema (obešala, omarice, zavese za tuš kabino ...),
- ✓ večje igrače.

MED KOSOVNE ODPADKE IZ GOSPODINJSTEV NE SPADAJO:

- ✗ nevarni odpadki, kot so embalaže škropiv, olj, barv in lakov,
- ✗ avtomobilski deli,
- ✗ akumulatorji,
- ✗ gume,
- ✗ sodi,
- ✗ gradbeni material,
- ✗ stavbo pohištvo (okna, podboji ...),
- ✗ veje drevja in žive meje,
- ✗ azbestne in druge strešne kritine,
- ✗ mešani komunalni odpadki,
- ✗ biološki odpadki,
- ✗ steklo,
- ✗ odpadna embalaža.

! Kosovne odpadke odvažamo DVAKRAT LETNO. Datum odvoza kosovnih odpadkov na vašem odjemnem mestu je naveden na računu za komunalne storitve in portalu eProdnik. →

Primer navedbe na računu.

Kosovne odpadke lahko brezplačno predate tudi v Centru za ravnanje s komunalnimi odpadki Dob kadar koli v okviru delovnega časa.

VEČ INFORMACIJ NA www.jkp-prodnik.si, info@jkp-prodnik.si in portalu eProdnik.

PRODNIK
Javno komunalno podjetje

Zelene strehe in vertikalne površine

BESEDILO: **PETRA BRAČKO, svetovalka za ekonomiko v čebelarstvu**

Izboljšajmo kakovost bivalnega okolja z medovitimi rastlinami

Na Čebelarski zvezi Slovenije (ČZS) se zavedamo ranljivosti in pomena čebel za naš ekosistem in našo prihodnost. V okviru projekta **»Dan vseslovenskega sajenja medovitih rastlin«,** ki bo potekal v soboto 26. marca, si aktivno prizadevamo za zasaditev površin z **medovitimi rastlinami,** kar čebelam in ostalim opraševalcem omogoča dodatne pašne površine. Naš cilj je, da se poveča število medovitih rastlin, ki bodo nudila medenje v prihodnosti in zagotavljala preživetje opraševalcev. Ena od možnosti za povečanje števila medovitih rastlin predstavljajo tudi površine streh in vertikalnih površin, ki se tudi pri nas v Sloveniji že vključujejo tako pri načrtovanju novih stavb kot tudi pri sanacijah.

Zelene strehe in njihov pomen

Zelena streha predstavlja zaključni sloj strešne kritine, prekrit z vegetacijo, in je v današnjem času gradnje objektov pomemben odgovor na vprašanja ekoloških, socialnih in ekonomskih izzivov. Ustrezno strokovno načrtovanje in izvedba zelene strehe izboljšuje mikroklimatske razmere, kakovost bivalnega okolja ter nudi življenjski prostor rastlinam in živalim. Ljudje so že v preteklosti prekrivali bivališča z zemljo in rastlinjem zaradi zaščite pred zunanjimi vplivi, predvsem temperaturo in padavinami ter so velikokrat nastale samorastno na zapuščenih objektih. (Ozelenitev streh in vertikalnih površin, MOP priporočila, 2021)

Tudi na Čebelarski zvezi Slovenije se lahko pohvalimo s postavljeno **zeleno streho z medovitimi rastlinami** (marec 2020), saj se zavedamo številnih prednosti, ki jih nudi takšna površina, predvsem pa želimo čebelam in ostalim opraševalcem zagotoviti dodatno pašo. Opažamo, da jih čebele in ostali opraševalci v času cvetenja homulic množično obiskujejo.

Pozitivni učinki:

- zadrževanje meteornih padavin in zakasnitev odtekanja vode ob nalivih;
- izboljšana energijska varčnost objektov, kar zmanjšuje stroške vzdrževanja;
- podaljšana življenjska doba strehe, s tem pa tudi življenjska doba objekta;
- ublažitev učinkov pregrevanja urbanih področjih;
- izboljšana zvočna izolacija objekta;
- pripomore k zmanjševanju onesnaževanja zraka;
- zagotavljanje dodatnega življenjskega prostora za ljudi, živali in rastline. *(Zelene strehe v praksi, 2016)*

Zelena streha na Čebelarski zvezi Slovenije (foto: Nataša Klemenčič Štrukelj

V projekt ČZS **»Dan vseslovenskega sajenja medovitih rastlin«** so vključena že številna podjetja, organizacije, lokalne skupnosti in posamezniki, tudi iz tujine. Sicer k sajenju medovitih rastlin vabimo prav vsakogar, da se po svojih zmožnosti priključi aktivnostim za povečanje števila medovitih rastlin, ki bodo v prihodnje zagotavljale še bolj zeleno in medovito Slovenijo. Veseli bomo vaše podpore in sodelovanja ter kakršnekoli povratne informacije po elektronski pošti: **petra.bracko@czs.si.** Naj medi – tudi na zelenih strehah in drugih površinah objektov. Več o projektu vseslovenskega sajenja medovitih rastlin najdete na spletni strani:

https://www.czs.si/content/dansajenja.

Slovenski čebelnjak z zeleno streho (foto: arhiv ČZS)

Zelena streha avtobusne postaje Logatec (arhiv ČZS)

Zelena stena, Družinski center Ljubljana (vir: svetovni splet)

Na gradu Tuštanj odkrili spominsko tablo pisatelju Maksu Pirnatu

V petek, 22. aprila 2022 je župan Občine Moravče dr. Milan Balažic na gradu Tuštanj odkril spominsko ploščo poljudno-znanstvenemu pisatelju Maksu Pirnatu. Ta se je najprej šolal v Moravčah, nato na ljubljanski gimnaziji. Visokošolsko izobrazbo je pridobil na Dunaju, kjer je dve leti študiral klasično filologijo in eno leto pravo. Študij je nadaljeval v Gradcu, kjer je še dve leti študiral slavistiko in s tem pridobil naziv profesorja. Njegovo prvo delovno mesto je bilo poučevanje na realni gimnaziji v Idriji. Po petih letih se je preselil na kranjsko gimnazijo, nato pa je bil poslan poučevat na realno gimnazijo v Maribor. V zgodovino Slovencev se je zapisal z biografskimi deli znanih Slovencev. Med njegovimi izbranci so bili tudi Jovan Vesel Koseski, Benjamin Ipavec, Janez V. Valvazor, baron Jurij Vega, Anton Linhart in drugi. Med pomembnejša dela štejemo še: Prvič na Vegovem domu, Prešern v Moravčah, Magdalenska gora pri Idriji, Slika Svetega Janeza Nepomuka pri gradu Tuštanj, Zgodovinski spisi o Idriji in Zadnji Ilir. S svojim delom je pomembno zaznamoval zgodovino slovenske literature.

Odkritja so se poleg občanov in nekaterih svetnikov Občinskega sveta udeležili tudi evropska poslanka Ljudmila Novak in varuh pravic občanov Stanislav Ravnikar. Še posebej pa gre zahvala lastniku gradu Tuštanj Petru Pirnatu s soprogo, ki sta pripravila lep kulturni program in vse goste po »grajsko« pogostila.

Župan dr. Milan Balažic položil venec pri spomeniku padlim nad Češnjicami

Župan Občine Moravče dr. Milan Balažic je danes, 26. aprila 2022, položil venec pri spomeniku padlim nad Češnjicami. V občinski delegaciji sta ga spremljala varuh pravic občanov Stane Ravnikar in občinski svetnik Ivan Vidic. Ob spominu na padle aktiviste 23. aprila 1945 in ob dnevu upora proti okupatorju je župan poudaril pomen spoštovanja boja za svobodo in pietetnega spomina na vse žrtve vojne. Vrednote narodno-osvobodilnega boja ne smejo več deliti Slovencev. V prihodnost, ki je polna preizkušenj in novih izzivov, mora slovenski narod stopiti skupaj.

Spomin na slovenskega filozofa, slavista in klasičnega filologa dr. Lovra Požarja

V petek, 15. aprila 2022, je župan Občine Moravče dr. Milan Balažic na Vrhpoljah odkril spominsko tablo tu rojenemu slovenskemu filozofu, slavistu in klasičnemu filologu dr. Lovru Požarju. Župan je v svojem nagovoru poudaril, da predstavlja Požarjevo doktorsko delo na univerzi v Gradcu z naslovom »Razvoj pesniškega slovstva pri Slovencih« prelomno dejanje: »Zaradi domoljubja je napisano v slovenskem jeziku: gre za prvi doktorat v slovenščini. S tem je dokazal, da je slovenski jezik enakopravno bogat 'zgodovinskim jezikom'. Tako je spremenil do tedaj prevladujočo predstavo, da obstajajo veliki 'zgodovinski' in mali 'nezgodovinski' narodi.«

Dr. Lovro Požar je zaslužen tudi za ustanovitev prvega slovenskega dekliškega Liceja v Ljubljani, se pravi, višje šestletne gimnazije. Pred tem so se lahko Slovenke višješolsko izobraževale le v tujini. Slovesnosti so prisostvovali podžupan Marko Kladnik, varuh pravic občanov Stanislav Ravnikar in nekateri občinski svetniki. Spominsko tablo je v skladu z lokalnimi običaji blagoslovil vrhpoljski župnik Ivan Povšnar. Po odkritju je skupaj s krajani Vrhpolj sledilo prijetno druženje.

Po odkritju so se udeleženci dogodka zadržali na krajšem druženju.

Tudi v Moravčah plapola zastava Gasilske olimpijade

BESEDILO in FOTOGRAFIJI: **AJDA LALIĆ**

Slovenija v letu 2022 gosti največje gasilsko tekmovanje – Gasilsko olimpijado. Med 17. in 24. julijem se bo v Celju med seboj pomerilo 3 000 tekmovalcev iz 25 držav, tudi iz Slovenije, prireditev pa ima kar 150-letno tradicijo. Čeprav tekmovanje morda ni komercialno tako zanimivo in iz medijev zanj verjetno ne boste veliko slišali, je organizacija olimpijade za našo državo ne le velik zalogaj, ampak predvsem ponos in čast. Slovenija je na nek način prava gasilska država, saj je kar 160.000 Slovencev članov prostovoljnih gasilskih društev. Prav zato je Gasilska zveza Slovenije vzela organizacijo olimpijade skrajno resno. V petek, 8. aprila 2022, so po vseh gasilskih zvezah v Sloveniji slavnostno izobesili zastave Gasilske olimpijade in s tem na nek način uradno odprli priprave na ta veliki dogodek. V Gasilski zvezi Moravče smo izobesili zastavo na gasilskem domu osrednjega gasilskega društva Moravče. Izobešanja so se udeležili predstavniki vseh petih PGD-jev naše gasilske zveze, zbrane pa so nagovorili predsednik GZ Moravče Ivan Lebar, poveljnik GZ Moravče Janez Povirk, predstavnik Gasilske zveze Slovenije Slavko Jalovec in župan občine Moravče dr. Milan Balažic. Zastavo je razvil predsednik PGD Moravče Marko Gibičar. Upamo, da bo zastava ponosno plapolala vse do olimpijade in morda še koga privabila k ogledu v živo ali pa vsaj spremljanju prek medijev. Na olimpijadi boste namreč lahko navijali tudi za slovenske tekmovalce.

Na pomoč!

Prvega maja je bilo na Cegunci spet veselo

Besedilo: Bojana Dorič, Fotografije: Bojana Dorič, Mateja Dorič, mag. Blaž Slapar in Brane Cerar

Letošnje 27. tradicionalno prvomajsko srečanje v Tuštanju je bilo težko pričakovano s strani organizatorja Društva krajanov Tuštanja, še bolj pa s strani obiskovalcev, ki so že zelo pogrešali druženje, glasbo, ples, dobro hrano, najmlajši pa delavnice in igre v naravi.

Člani Društva so se na upravnem odboru v začetku meseca marca, potem ko je vlada, 22. februarja, sprostila vse omejitve zaradi korone, odločili, da letos izpeljejo prvomajsko prireditev na Cegunci.

Nekaj dni pred prireditvijo je bilo na prostorih Cegunce in brunarice zelo živahno, saj so potekale številne delovne akcije. Ker je šlo vse po načrtih in tudi vreme jim je bilo naklonjeno, je obiskovalce na dan prireditve pričakal lepo urejen prireditveni prostor.

Pokrovitelj srečanja Občina Moravče ter številni donatorji in drugi izvajalci, brez katerih prireditev ne bi izpeljali, so se prijazno in množično odzvali na povabila in prošnje organizatorja.

Pihalna godba Moravče in mažoretke Moravške Lilije so dopoldan odprli prireditev s prvomajskimi koračnicami. Pred vhodom na prireditev so bile stojnice, kjer so domača društva predstavljala svojo dejavnost. Rokodelci Moravške doline in Pletarska šola Iztoka Urbanija sta razstavljala svoje izdelke, v pletarski šoli pa si se lahko preizkusil v pletenju košaric. Članice Turističnega društva Moravče so na stojnici predstavljale možnosti izkoriščanja prostega časa z obiski in ogledi znamenitosti Moravške doline ali s sprehodi in izleti

HLASTE
OBČINA MORAVČE

OBČINA MORAV

v naravo. Poskrbljeno je bilo tudi za voden ogled gradu Tuštanj.

Otroci so se udeležili ŽIV-ŽAVA z Alenko Kolman. Lahko so sodelovali na plesno glasbeni zabavi z maskoto Super Krila z Janom in Alenko, ki je bila v dopoldanskem času. Popoldan je bila animacija za otroke obisk maskote Dinozavra Dina ter različne delavnice kot je izdelovanje praktičnih izdelkov, igranje z ribicami in poslikave obrazov, ki so potekale ves dan.

Ponija Vili in Charlie s podjetja PONIKOČIJA sta s kočijažinjo Špelo in kočijo prevažala otroke po bližnjih urejenih poteh. Po igralih NAPIHLJIVKO so lahko otroci plezali, se spuščali ali skakali pod budnim očesom mentorjev in staršev.

Ob 13. uri se je pri gostilni Soklič zbralo veliko najrazličnejših starodobnikov. V organizirani povorki so se po polurni vožnji zbrali na novem parkirišču na Cegunci, kjer so bili na ogled obiskovalcem.

Dobra glasba in ples sta potrebna za dobro razpoloženje in za to sta poskrbela narodno zabavni ansambel Petra Finka in glasbena skupina Mambo kings. Plesišče je bilo polno razigranih plesalcev, ki so se neutrudno vrteli v ritmu glasbe vse do jutranjih ur.

Ob 17. uri sta vse prisotne pozdravila predsednik DK Tuštanj Franci Cerar, ki je pohvalil člane, ki so složno in z veliko delovne vneme v kratkem času pripravili prireditev, na kateri je bilo zanimivo dogajanje za vse starostne skupine in s tem omogočili ljudem, da so se po dolgem času družili ter župan dr. Milan Balažic, ki je vsem zaželel lepo prireditev in poudaril, da boj za človekove pravice, višje plače in pokojnine nikoli ni končan.

Za pijačo in jedačo je bilo lepo poskrbljeno in za vsak okus so gostinci pripravili kaj dobrega. Bogat ribolov je popestril dogajanje in pred brunarico, kjer so dobitke prevzemali, je bila dolga vrsta.

Škoda je le, da je prireditev od 14. ure dalje spremljalo deževje in razmočilo travnik in parkirišča. Tudi na to so bili pripravljeni, ampak padavin je bilo preveč, tako da so zaposleni in obiskovalci na nekaterih delih stali do gležnjev v vodi. A kljub temu je bilo rajanje mladih nepopisno. »To je Tuštanj! To je tradicija! To je 1. maj!«

PGD Vrhpolje in PGD Krašce sta odlično poskrbela za prometno in požarno varnost ter vsem nesebično pomagala.

Na prireditvi je za nemoteno delovanje in dobro razpoloženje obiskovalcev skrbelo več kot 150 ljudi. Organizator DK Tuštanj se je večkrat med prireditvijo javno zahvalil vsem sodelujočim donatorjem in vsem, ki so kakor koli pomagali, da se je prireditev pripravila in izvedla.

Predsednik DK Tuštanj Franci Cerar je za vsakega člana društva, občana ali obiskovalca našel prijazno, spodbudno in pohvalno besedo. Najbolj je bil ponosen na več kot 100 krajanov in prijateljev društva, ki so sodelovali pri pripravah na prireditev in pospravljanju. Prireditev je vodil zanesljivo. Poskrbel je, skupaj z vsemi, ki so delali na prireditvi, da je vse teklo po zastavljenem načrtu, saj ve, da se zadovoljen gost rad vrača. Tako se je slogan društva »PRIDITE V OBJEM PRIJAZNIH LJUDI!« v celoti uresničil.

LJ MM-806
LJ MILAN 2

Kaj dogaja v čebelarskem društvu Moravče?

BESEDILO: **BARBARA AVSEC,** FOTOGRAFIJE: **IRENA URBANIJA in BARBARA AVSEC**

Stavek, ki spravi v slabo voljo starejšo populacijo, mlajši pa je popolnoma domač, sem napisala v naslov, da vzbudim pozornost vas bralcev, kajti dogaja se ...

»Ti, a imaš jutri popoldne kaj časa?« me v petek po telefonu pokliče naša predsednica društva Irena Urbanija. »Moravški skavti bi si radi ogledali naš muzej.« In sva jim ga z Ireno res pokazali. Skupini desetih skavtov sva ob razstavljenih pripomočkih in čebeljih pridelkih v našem malem muzeju poskusili razložiti čim več o življenju čebel, delu čebelarjev in življenju s čebelami, ki je lahko tudi način sproščanja po napornem delovniku. Skavti so nama postavili tudi nekaj vprašanj in ker sva obe kar precej jezični, sva jih debelo uro zadržali v prijetnem klepetu, nato pa sva jih povabili še na manjši »medeni prigrizek«.

V nedeljo, 3. aprila 2022, smo se čebelarji srečali na Občnem zboru v dvorani Kulturnega doma. Povabili smo tudi sosednja čebelarska društva, tako da so se nam pridružili še predstavniki Čebelarskih društev Kamnik, Dolsko, Domžale, Lukovica, Mengeš in Zagorje. Občnega zbora sta se udeležila tudi župan Občine Moravče dr. Milan Balažic in Branimir Mikulaš, ki je v občini zadolžen za razvoj turizma. Vse prisotne smo seznanili z opravljenimi aktivnostmi v lanskem letu, predstavili načrtovane dejavnosti za letošnje leto in zbrali še zadnja naročila za skupinsko nabavo sladkorja, s katerim bomo krmili čebele, ko v naravi ne bodo mogle dobiti hrane.

Podnebne spremembe najprej opazimo čebelarji, saj pomladanske pozebe poškodujejo cvetne nastavke akacije, medenje cvetov sadnega drevja pogosto prekinejo nenadni mrzli dnevi, dež ali pretirana vročina v času medenja lipe in kostanja pa terjajo svoj davek že nekaj zadnjih let. Zaradi različnih drevesnih škodljivcev se sušijo smreke, javorji in kostanji, v gozdovih je vse manj jesenov in divjih češenj. Pa tudi travniki niso več posuti s pisanim cvetjem, kot so bili nekoč, saj seme cvetlic konča v balah, namesto da bi ostalo na travniku. Prav zato se nam zdi zelo lepa gesta Občine Moravče, ki nam jo je predstavil Branimir Mikulaš: Občina Moravče je pripravljena financirati nakup sadik medonosnih rastlin, ki bi omogočale zadostno pašo tudi v času poletnega brezpašnega obdobja. K akciji sajenja namerava poleg čebelarjev povabiti tudi šolske in vrtčevske otroke, ki bi tako še bolj začutili pomembnost ohranjanja čebel za preživetje človeka. Vsaka tretja žlica hrane je namreč pridelana ravno zato, ker rastline oprašijo čebele. Kar od 70 do 80 odstotkov sadnega drevja oprašijo čebele, pomembne so za zdrave plodove jagod, kumar, buč, fižola, poskrbijo tudi za oprašitev sončnic, ajde, oljne ogrščice in še bi lahko naštevala. Zato je skrb vseh čebelarjev za svoje čebelice tako zelo pomembna. Kot žalostno dejstvo naj navedem, da na Kitajskem zaposlujejo delavke, ki cvetove sadnega drevja oprašujejo ročno s čopiči, v sosednji Avstriji pa pridelovalci sadja opraševanje čebelarjem že plačujejo, enako je ponekod drugod po Evropi in seveda v ZDA.

Svoje poslanstvo ČD Moravče že več let opravlja tudi v času Dneva odprtih vrat Čebelarskega društva. Letos smo vse občane in občanke, predvsem pa šolske in vrtčevske otroke povabili, da v petek, 22. aprila 2022, pridejo v naš dom v Zalogu. Letos so obiskovalcem predstavili življenje čebel naši člani Jože Avbelj, Franci Zajc, Drago Grad, Marjan Kofol in predsednica društva Irena Urbanija. Čeprav je bilo vreme čemerno, so v čebelnjaku, v muzeju in pod improvizirano streho na dvorišču doma uspeli pokazati in razložiti otrokom vse, kar jih je zanimalo. Po ogledu so poskrbeli tudi za lačne želodčke, ki so jim postregli s kruhom in medom, piškoti, bonboni in sokom. **Naj zaključim s čebelarskim pozdravom. Naj medi!**

Zdravo z naravo

BESEDILO in FOTOGRAFIJI: **JELKA LALIČ**

Vsi poznamo eno prvih spomladanskih rožic, ki se skriva v grmovju in jo v teh krajih imenujemo Bogkove tačke ali Bogkovi štumfki. Marsikdo pa še ni vedel, da se ta rastlina imenuje pljučnik in je v ljudskem zdravilstvu izredno pomembna in dobrodošla kot čaj proti prehladnim in drugim težavam.

Vse to in še več smo izvedeli v soboto, 2.aprila 2022, na delavnici z naslovom **Zdravo z naravo,** ki jo je pripravila Krajevna organizacija Rdečega križa Peče. V prvem delu nam je naša članica Marija Brvar predstavila zdravilne rastline, ki rastejo na našem območju. Spoznali smo njihovo zdravilnost in način uporabe in priprave. Rastline smo si tudi ogledali, nekatere sveže nabrane in druge posušene. Seveda se je med vsemi udeleženci hitro ustvarilo sproščeno vzdušje z izmenjavo mnenj in izkušenj.

V drugem delu je naša sokrajanka Jožica Erminio Rovanšek predstavila naravne izdelke, ki jih sama izdeluje iz zdravilnih rastlin in drugih naravnih snovi: mila, kreme, dišeče svečke, čaje ... Včasih kar prehitro vzamemo tableto ali tečemo k zdravniku, ko bi si lahko sami pomagali s katerim od naravnih pripravkov ... Zanimanja in vprašanj je bilo veliko. Ugotavljali smo, kako bogata je narava in kaj vse nam ponuja. Na koncu smo si privoščili lonček čaja in si obljubili, da se še srečamo – morda kar nekje v naravi.

Mogoče bi kdo pomislil, da ima Rdeči križ v teh težkih časih drugo delo. Prvenstvena naloga Rdečega križa v svetu je bila res iskanje pogrešanih oseb, do česar je prišlo v vojnem času. Kasneje se je dejavnost razširila oz. spremenila. V svoji naivnosti smo menili, da se vojna ne bo več ponovila ... Žal se je to že dolgo nazaj izkazalo kot iluzija in pobožna želja. Zdaj vojna divja skorajda v naši soseščini, poslušamo o žrtvah, grozotah, zločinih ... K nam se zatekajo ljudje, ki so za seboj pustili vse in so si rešili golo življenje ... Ena sama žalost, bolečina in obup. Rdeči križ se je lotil pomoči preudarno in organizirano. Na sestanku KO RK Peče, ki sta se ga udeležila tudi predsednik in sekretarka Območnega združenja RK Domžale, smo veliko izvedeli o stanju in statusu beguncev v Sloveniji in dobili smernice za naprej. Ko se bo pokazala potreba, bomo o tem obveščeni in se bomo vključili v zbiranje in nudenje pomoči v obliki, ki bo takrat najbolj potrebna.

Vojna se bo poznala tudi drugje in njene posledice že lahko občutimo – višanje cen energentov in posledično vsega ... Tudi kdo izmed nas se bo morda težko prebijal iz meseca v mesec. Prav je, da se srečujemo in se poznamo, da ne pozabimo na tiste, ki imajo malo in znamo prepoznati stiske, ki se porajajo. Rdeči križ je tu za to, da pomaga, ko je to mogoče ...

Narava se prebuja in vse je v polni rasti in razcvetu. Tudi iz tega lahko črpamo energijo ter kljub nič rožnatim časom ohranjamo vedrino, optimizem in z dobro voljo začenjamo vsak nov dan.

Spomladanska čistilna akcija

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: **ANAMARIJA VESEL**

Društvo krajanov Češnjic je konec marca organiziralo čistilno akcijo. Udeležilo se je je veliko mladih in pridnih rok, ki so poskrbele, da so Češnjice z okolico ponovno postale čistejše in prijetnejše. Zahvaljujemo se Občini Moravče, da je priskrbela rokavce in vreče za smeti ter odvoz le teh.

Vse vaščane in mimoidoče še naprej spodbujamo k ohranjanju čiste okolice in spoštljivemu odnosu do narave.

Na družinskem pohodu s Planinskim društvom Moravče je bil tudi škratek Uštek

BESEDILO: **ANKA ROPRET,** FOTOGRAFIJE: **KATJA ŠENK, DOMEN KOŠIR in JANA ZUPIN**

V soboto, 23. aprila, smo se srečali na našem planinskem domu s prav posebno nalogo ...

Škrat Uštek nam je ponagajal tako, da je iz kuharske knjige iztrgal list, na katerem je zapisan recept za najboljše palačinke na tej strani hriba. V strahu, da bi ga kdo zasačil, je zbežal po hribu navzdol, seveda pa pri tem raztrgal in izgubil dragoceni recept. Na pomoč so nam priskočile različne družine. Za najbolj aktivne in uspešne iskalce so se izkazali otroci. Po poti so na zbirni kartonček zbirali nalepke, ki so jih našli na poti ter končno najdbo pokazali kuharju Gašperju. Ta jih je nato nagradil s porcijo sveže pečenih palačink, ki jih je pripravil po najdenem receptu.

Med potjo se je drugim pohodnikom pripetilo nekaj nevšečnosti; starejši planinki sta izgubili kapo, na razglednem platoju je veter razpihal vse nalepke, na razpotju se je zgodil trk in kot posledica le-tega je bil raztreščen nahrbtnik, na vzpetini so se pohodni čevlji pohodnice v trenutku zavozlali z vezalkami ...

Pa ni bilo potrebno prositi za pomoč! Večinoma so pomagali otroci ter reševali eno prepreko za drugo. Za nesebično pomoč so bili ob koncu poti nagrajeni s posebno medaljo. Dan je ob vseh dogodivščinah kar prehitro minil. Za piko na i je na koncu posijalo še sonce.

Tradicionalni Marijanov pohod

BESEDILO: **ANKA ROPRET,** FOTOGRAFIJI: **MARJANCA PLAZNIK**

Letos smo se že trinajstič zapored zbrali na prav posebnem pohodu. Ta je namenjen spominu na Marijana Grila, ustanovnega člana Planinskega društva Moravče, vodnika, markacista, gorskega stražarja, varuha gorske narave ...

Tistemu Marijanu, ki je znal na pot popeljati tako skupino otrok kot odraslih in je bil prava potujoča enciklopedija. Na vsakem pohodu odstremo drug aspekt njegovega življenja in naših skupnih trenutkov.

Pot poteka iz Moravč preko Hribc, ob Tuštanju ter na Bovon. Kasneje nas pot popelje na drugo stran hriba, kjer se ustavimo v Zagorici. Pot od tam nadaljujemo ob hribu do vzpona na Grmače, s končnim ciljem na Planinskem domu na Uštah – Žerenku. Tam nas vselej čaka topel obrok.

Z družabnim zaključkom, sproščenim klepetom in osebnim zadovoljstvom, da smo se na pot odpravili, že kujemo načrte za prihodnost.

Pravljični Šumberk in Limbarska gora

BESEDILO in FOTOGRAFIJE: **ANKA ROPRET**

Pomlad je razpela vsa svoja krila. In ni ga, da se ne bi odpravil vsaj na kakšen sprehod ... **Pohodna skupina Planinskega društva Moravče – Potepinske skalce – smo se na daljšo pot odpravile dvakrat.**

Najprej nas je pot zanesla v Pravljični Šumberk, kjer smo lisički pomagali poiskati izgubljeni slamnik. Ponovili smo poimenovanja spomladanskih cvetlic od podlesnih vetrnic, tevja, vijolic in jetrnikov. Na novo smo spoznali navaden pasji zob in si ogledali cvetoče grme črnega trna. In ja, na koncu smo našli slamnik in tudi lisičko smo si dobro ogledali.

Nekaj dni kasneje nas je pot popeljala na Limbarsko goro. Tam smo malemu vrtnemu palčku pomagali poiskati pot do doma. Ker je bil malo svojeglav, ga je pot ponesla predaleč in ni več znal nazaj. Skalce smo izmenično nosile palčka, njegov dom smo našli na Palčkovem klancu. Tam pri dedku se je najbolje počutil. V prijetnem soncu smo pot nadaljevali do vrha Limbarske gore. Tam smo si privoščili obilno malico iz nahrbtnika. Kaj vse se je skrivalo v njih?! Čeprav smo se trudili, vsega res nismo mogli porabiti.

V Pečah poskrbeli za čistejše okolje

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: **PGD PEČE**

Spomladanska čistilna akcija je v naših krajih že tradicija in nič drugače ni v Pečah, kjer se vsako pomlad ljudje zberejo v želji po čistejšem in lepšem okolju. Pretekli dve leti, ko ni bilo mogoče izvesti organizirane čistilne akcije, se je našlo kar nekaj posameznikov, ki so se na sprehod odpravili z vrečko in ob rekreaciji pobrali smeti ob poti in s tem storili nekaj dobrega. Ko je v soboto, 9. 4. 2022, PGD Peče organiziralo čistilno akcijo, tako ni bilo niti najmanjšega dvoma, da bo odziv nanjo dober. Najbrž je bila to ena od največjih akcij v zadnjem času, saj se je je udeležilo skoraj 50 ljudi. Vidi se, da smo ljudje željni druženja čeprav v takšni obliki. Udeleženci so pobrali smeti ob glavni cesti in vseh manjših cestah v krajevni skupnosti Peče.Očistili so tudi športno ploščad in avtobusno postajo. Čeprav smo razočarani nad dejstvom, da so tovrstne akcije še vedno potrebne, pa smo zadovoljni, da poleg packov, ki smeti odmetavajo, obstajajo tudi dobri ljudje, ki jih za njimi poberejo. In verjamemo, da je slednjih več kot prvih.

Moravški upokojenci na izletu

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: **VOJKA REBOLJ**

Čeprav je večina že obiskala Titov rojstni kraj v Kumrovcu, smo si ga tudi na tem izletu radi ogledali. Vsaka hiša je govorila o življenju v Titovem času, od njegove domačije in gospodarskega poslopja do vaškega gasilstva in raznih obrtniških delavnic, kar se je takrat potrebovalo. Po tem zanimivem ogledu se je prilegla degustacija vin z domačimi prigrizki pri vinarju Geršaku, kar smo vsi zelo, zelo pohvalili. Potem smo si ogledali grad Podsreda, kulturni spomenik romanske dobe. V Podsredi je bil zanimiv tudi sramotilni steber ali pranger, na katerega so v srednjem veku za kazen privezovali storilce sramotnih dejanj in jih izpostavljali javnemu posmehu in sramotenju. Utrujeni smo izlet končali s poznim kosilom. Polni lepih doživetij in v pričakovanju novih, smo se v zgodnih večernih urah vrnili domov, na lepo Moravško.

Dobro obiskan občni zbor DU

B. in F.: **VOJKA REBOLJ**

Redni letni občni zbor Društva upokojencev Moravče je bil dobro obiskan. Začeli so ga z nastopom harmonikarja, mladega Pečana Matevža Marsa, ki je poskrbel za začetno dobro vzdušje. Navdušeno so člani pospremili tudi nastop folklorne skupine.

Poročila predsednice so jih informirala o dejavnostih, ki jim jih je kljub koronskemu času uspelo udejanjiti, na veselje vseh, kar v večji meri. Sekcije so se trudile za dejavnosti in jih umeščale v čas, ko je bilo druženje dovoljeno. Težko so čakali sprostitev ukrepov in ponovnega brezskrbnega druženja, ki zlasti starejšim veliko pomeni. Izpostavljena je bila desetletnica Folklorne skupine DU Moravče, ki je minila v okrnjenem praznovanju. Načrt za tekoče leto je bil oblikovan standardno in sprejet z upanjem na celotno realizacijo. Veliko je bilo zanimanja za izlete. Potek mandatnega obdobja jim je naložil izvolitev predsednika in upravnega odbora. Oba sta bila ponovno izvoljena. Na zboru so prisostvovali tudi predsedniki sosednjih društev in novi predsednik Pokrajinske zveze društev upokojencev Gorenjske Robert Plavčak, ki je bil v Moravčah prvič. Pohvalil je dejavnosti društva in povabili na srečanje gorenjskih upokojencev. Čestital je društvu ob 70-letnici delovanja. In društvo gre veselo naprej.

Spominjanje na žalostni dogodek v gozdu nad Češnjicami

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: **VOJKA REBOLJ**

Že tradicionalno svečanost v spomin na poboj štirih partizanov tik pred koncem druge svetovne vojne je priredilo Združenje borcev za vrednote NOB Moravče pri spomeniku NOB nad Češnjicami. Prireditev se je začela z Zdravljico, ki jo je zapel moški pevski zbor Radomlje. Obiskovalce prireditve je najprej pozdravil predsednik moravškega združenja Martin Rebolj. V pozdravnem govoru se je na kratko dotakni samega dogodka spominjanja in bližajočega se dneva upora. Pred mikrofon je potem povabil slavnostnega govornika generalnega sekretarja ZZB Slovenije Aljaža Verhovnika, ki je svoj govor pričel z besedami: *»Današnji spomin na junake partizanskega boja, ki so padli 21. aprila 1945, je poklon zgodovinskemu sporočilu o veličini slovenskega naroda, o njegovem pogumu, srčnem uporu zoper okupatorje v obdobju, ko je bila naša domovina pred največjo eksistenčno preizkušnjo. Partizanski odpor je bil vseljudsko dejanje, neizmerne požrtvovalnosti partizanov, s srčno željo doseči osvoboditev domovine. Poslanstvo Osvobodilne fronte zato ne predstavlja zgolj nujnega vojaškega odpora, temveč pomeni socialno revolucijo v razvoju identitete in posledično priborjene slovenske državnosti.«* V nadaljevanju govora je orisal zgodovinsko obdobje pred in med NOB. Dejal je, da se je naša eksistenca, ki se je med NOB oblikovala v državnost, leta 1991 pa se postavila na zemljevid neodvisnih in suverenih držav, velika zasluga partizanske generacije. In to smo ji dolžni priznati. Narod, ki ne neguje lastne tradicije ter zgodovinske resnice, je v veliki nevarnosti za svoj obstoj. Govor je zaključil z verzi partizanskega pesnika Karla Destovnika Kajuha, čigar 100. obletnico rojstva praznujemo letos: *»Zaupajte, tovariši, verujte! V jeseni tej ni hrepenenja kalna voda, kot divji, hrzajoči konj prihaja k nam svoboda!«*

K spomeniku so predsednik in podpredsednik združenja ter svetnica Brigita Barlič položili venec. V kulturnem programu so nastopili poleg Radomeljskega pevskega zbora z recitacijami učenci OŠ Jurija Vege: Jon Bizilj, Maks Orehek in David Makarin z mentorico Tadejo Jezernik, Sabina in Blaž Barlič ter Dominik Krt s harmoniko.

Moravško združenje se najlepše zahvaljuje slavnostnemu govorniku, vsem nastopajočim, za prostor za druženje po prireditvi družini Levičnik in gospodu Kopaču za skrb za prostor ter PGD Moravče za varovanje prireditve.

Tudi zato, ker čas brez vojn ni samoumeven, se spominjamo in smo hvaležni vsem, ki so priborili svobodo in samostojno državo.

V slovo *Miru Nemcu*

Spoštovani in dragi Miro, naš prijatelj v TD Moravče

Vedeli smo, da ti je težka bolezen prekrižala nešteto načrtov, ki si jih v svoji neizmerni delavnosti in veselju do ustvarjanja še imel pred seboj. V svoji skromnosti in zadržanosti si se raje umaknil in nisi kazal svoje nemoči in bolečine. Vsi smo upali in pričakovali, da se boš opomogel, da ti bo usoda naklonjena.

A bolezen je bila močnejša in 21. aprila smo se poslovili od tebe. Ob slovesu smo podoživljali vse, kar si dobrega naredil za društvo. Nepozaben si bil v svoji vnemi, ko si nam pripovedoval zanimivosti o svojih zbirkah starega orodja na kozolcu ob domači hiši. Karkoli smo potrebovali za pripravo razstav in za druge dejavnosti, od kmečkih voz, orodja, raznih pripomočkov, posod, stroja za šivanje kit ... do jesenskih pridelkov za aranžiranje dvorane v Kulturnem domu – vse si nam z veseljem posodil. Pa nepozabni stari »šporhet«, iz katerega se je prijetno kadilo, ko smo se ob njem na martinovanju in Veselem decembru greli in na njem kuhali kavo, klobase in pogrevali tradicionalne jedi. Za nobeno uslugo te ni bilo treba prositi, z ženo Fani sta bila vedno pripravljena pomagati in tudi poklepetati. Vsega se zdaj spominjamo in če spomini in dobre misli kaj pomenijo in pripomorejo k tvojemu mirnemu večnemu počitku, potem jih imaš nešteto mnogo pri prijateljih v društvu. **Dragi Miro, hvala ti za vse in počivaj v miru.**

V imenu TD Moravče,
Danica Jančar

Rokodelski kotiček

Besedilo: Branka Bizjan,
Fotografije: rokodelci

S ponosom začenjam pisati ta prispevek in vam sporočam, da je Slovensko etnološko društvo na Gradu Zaprice v Kamniku, 20. aprila 2022, na slovesnosti podelilo Murkove nagrade, priznanja in listini za leto 2021. Murkovo listino smo prejeli Rokodelci Moravške doline za povezovanje znanj preteklosti s sodobno ustvarjalnostjo.

Murkovo listino sta prejela tudi zapisovalca ljudskega gradiva v lokalnem okolju Črne na Koroškem, Marta in Repanšek. Murkovo priznanje je prejela Katja Hrobat Virloget za knjigo V tišini spomina: »Eksodus« in Istra. Murkovo nagrado za izjemne znanstvene in strokovne dosežke na področju etnologije je prejela etnologinja dr. Irena Rožman Pišek.

Na planinskem domu nadaljujemo z delavnicami za osnovnošolce in vrtčevske otroke iz Grosuplja, ki taborijo pri nas. Naše klekljarice nadaljujejo z delavnicami. Na praznik, 27. aprila 2022, so sodelovale na Čipkarski razstavi v Žireh, kjer so na ogled postavile klekljane ribe.

Na Vseslovenski razstavi ročnih del, ki jo je organiziralo Rezbarsko-umetniško društvo Kungoški detli, smo se predstavili z našimi izdelki, narejenimi v različnih rokodelskih tehnikah. Razstava je bila na ogled od 29. aprila do 8. maja 2022. Z rokodelskimi izdelki smo se predstavili na Tradicionalnem prvomajskem srečanju na Tuštanju.

Letos že drugo leto sodelujemo na prireditvi Čar lesa 2022, ki ga organizirata Društvo za zaščito lesa Slovenije in Svet za les v sodelovanju z Direktoratom za lesarstvo z Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, Javno agencijo SPIRIT Slovenija, Innoverew Coe, Oddelkom za lesarstvo na Biotehniški fakulteti ter Cankarjevim domom. Rokodelci smo prijavili osem izdelkov, od tega so bili izbrani štirje, ki jih je izdelal Matjaž Golorej.

Čar lesa

Razstava izdelkov je bila v Veliki sprejemni dvorani Cankarjevega doma od 16. do 26. maja 2022.

Rokodelke so skavte učile veščine izdelovanja velikonočnih butaric

Občni zbor Društva rokodelcev

Besedilo: Bojana Dorič, Fotografiji: Sead Ćurak

Rokodelci Moravške doline smo imeli v sredo, 23. marca, redni letni občni zbor na Planinskem domu na Ušte-Žerenku. Na občnem zboru, ki je najvišji organ društva, smo se zbrali v lepem številu. Pridružili so se nam še župan dr. Milan Balažic, Branimir Mikulaš in predsednica Društva Univerza za tretje življenjsko obdobje Litija in Šmartno Milena Dimec, ki je obenem tudi naša članica.

Vse prisotne je pozdravila predsednica društva Tatjana Čop in predlagala delovno predsedstvo. Delovna predsednica, Vedrana Golorej, je prebrala dnevni red, ki ga je potrdil občni zbor, nato ga je uspešno vodila. Sledila so poročila o delu društva za leto 2021, finančno poročilo, poročilo nadzornega odbora in poročilo disciplinske komisije.

Predsednica društva RMD je prebrala poročilo o opravljenem delu v preteklem letu. Čeprav je leto potekalo v znamenju protikoronskih ukrepov oziroma omejitev, se rokodelci lahko pohvalimo s številnimi dejavnostmi. Veliko smo delali doma, si med seboj pomagali po telefonu, snemali posamezne delavnice, jih poslali po elektronski pošti, objavili na FB strani in jih tako ponudili tudi drugim zainteresiranim.

Kronološki pregled opravljenega dela je predsednica predstavila po mesecih. Naštela in opisala je vrsto video delavnic, sodelovanj na projektih, povabilih na intervjujih Radia Ognjišče, snemanju oddaj ETV Kisovec, RTV Slovenija, sodelovanje in razstavljanje na številnih sejmih in razstavah v domači občini in širom po Sloveniji, vodenje delavnic za najmlajše na taborih, snemanje dokumentarnega filma ob 200-letnici Narodnega muzeja Slovenije, snemanje filma za Planinski muzej, vodenje delavnic za otroke iz vrtcev in šol, objavljanje člankov v številnih medijih, fotografiranje izdelave rož iz krep papirja za izdelavo priročnika, s katerim smo uspešno kandidirali na razpisu Ministrstva za kulturo. Sodelovali smo na dobrodelnih akcijah, pri odprtju obnovljene cerkve na Sv. Mohorju, na video izobraževanjih, pri odprtju gradu Dvor v Preddvoru in še na mnogih drugih prireditvah. Društvo je še posebno ponosno na prejeto Murkovo listino, priznanje za dosežke pri ohranjanju dediščine. Po obširnem poročanju o delu za preteklo leto, ki ga je bilo v koronskem letu še več kot v običajnih letih, so sledila še poročila drugih organov društva, razprava o danih poročilih in potrditev.

Tudi v programu dela je bilo naštetih podobno število dejavnosti s pričakovanjem, da se bomo lahko letos ponovno udeležili tudi dejavnosti izven meja naše domovine.

Ob koncu uradnega dela je sledila točka beseda gostov. Župan dr. Milan Balažic nas je pohvalil, se nam zahvalil za ves trud pri ohranjanju in prenosu rokodelskih veščin in s tem nesnovne dediščine in tradicije na mlajše generacije. Čestital nam je ob 25-letnici delovanja in zaželel uspešno delo tudi naprej. Občni zbor sta nagovorila tudi predsednica Društva Univerza za tretje življenjsko obdobje Litija in Šmartno Milena Dimec ter Branimir Mikulaš, ki skrbi za razvoj turizma v občini Moravče. Pohvalila sta delo in vsestranskost posameznikov in celotnega društva, ki je vedno pripravljeno sodelovati na različnih področjih.

Vsi udeleženci občnega zbora smo bili ob zaključku povabljeni k mizi z dobro domačo hrano, ki jo je pripravil Jaka Perne. Nato smo se zadržali v pogovorih, ki so bili povezani z delovanjem društva ali pa o drugih zadevah, z namenom poglabljati vezi med nami.

Huda ura nad Moravčami in okolico

Strela je zažgala kozolec in so gasilci komaj rešili sosedne zgradbe

Moravče, 11. maja

Po večdnevnem prepotrebnem deževju je včeraj popoldne spet zasijalo sonce. Bilo je silno vroče in soparno. Proti večeru pa so se od zagorske strani začeli valiti temni oblaki in okoli pol 19. ure je nastalo strahotno bliskanje in treskanje. Med močnim pišem in nalivom je udarila strela v strelovod Zadružnega doma in zvonika, nato pa v s slamo kriti kozolec posestnika Frana Klopčiča, po domače Klopčarja, Kozolec, ki je stal v neposredni bližini stanovanjskih hiš, se je takoj vnel in modočen ogenj je ožaril vse Moravče. Domači gasilci so prišli takoj na kraj požara ter začeli gasiti ogenj iz šestih cevi. Po silnem naporu so ogenj omejili in obvarovali vsa sosedna poslopja. Gasiti so pomagali tudi gasilci iz Vrhpolja in od Sv. Andreja. V največji nevarnosti je bil sosed, mizarski mojster Podbevšek, ki ima v zalogi velike množine lesa, a tudi ostali posestniki so se bali za svoje zgradbe, ker je veter odnašal žareče utrinke daleč po vasi. Posestniku Klopčiču so na kozolcu in podu zgoreli vsa krma, slama in drva in ima okoli 40.000 din škode, ki je le delno poravnana z zavarovalnino.

Strele so razklale v okolici Moravč več dreves, a v Dešnu je padala tudi toča, ki je v sadovnjakih napravila občutno škodo.

Pred dobrim letom je poštna direkcija v Moravčah uvedla telefon, ki pa ni zvezan direktno z Ljubljano, temveč z Domžalami. Če se primeri v Moravčah ali okolici hujša požarna ali kakšna druga nesreča, tedaj je poštni uradnici v Moravčah izven uradnih ur onemogočeno obvestiti reševalno postajo v Ljubljani, ker domžalska pošta izven uradnih ur ne posluje. Zato prosimo poštno direkcijo, da uvede pri poštnem uradu v Moravčah direktno zvezo z Ljubljano, kar bo v korist vsej dolini, ki je že tako precej odrezana od sveta.

Huda ura nad Moravčami pred 83. leti
(*Jutro*, 20, 12. maj, 1939, št. 109)

ZAPISI IZ MORAVŠKE ZGODOVINE

Zapise in zanimivosti iz Moravške zgodovine zbira in ureja Bogomil Brvar

(**Vabilo**) k ustanovni veselici „Moravškega pevskega društva“ dne 29. maja 1892 pri g. I. Detelji v Moravčah. Vspored: 1. Pozdrav gospoda predsednika. 2. Jenko: „Naprej“, mešani zbor. 3. Volarič: „Gospodov dan“, mešani zbor. 4. Hudovernik: „Naša zvezda“, moški zbor. 5. Zajec: „U boj“, moški zbor. 6. Foerster: „Njega nij“, četverospev. 7. Volarič: „Pogovor z domom“, mešani zbor. 8. Nedved: „Mili kraj“, moški zbor. 9. Nedved: „Vojaci na potu“, moški zbor. 10. Šaljiva tombola. Začetek ob polu šesti uri popoludne. Vstop prost. K obilni udeležbi uljudno vabi

odbor.

Vabilo k ustanovni veselici Moravškega pevskega društva pred 130. leti
(*Slovenec*, 20, 27. maj 1892, št. 120)

Sv. Florijan nad Pečami. Že nad 400 let je stara podružnica sv. Florijana, katero so naši davni predniki zgradili v gozdnem zatišju, visoko nad svojimi domovi. Cerkvica je veljala v prejšnjih stoletjih za priljubljeno romarsko svetišče, kamor so prihajali verniki od blizu in od daleč. Pa tudi danes ljudje še vedno radi pridejo k cerkvenemu opravilu, ki je na Gori pri sv. Florijanu običajno v nedeljo, dne 15. maja. Kakor lani, tako nameravajo tudi letos počastiti svojega zavetnika gasilci iz Moravč, Peč, Vač in Kanderš. Vabimo pa tudi druge, naj se nam ta dan pridružijo v češčenju mogočnega priprošnjika zoper požare.

Gasilska maša pri sv. Florijanu pred 84. leti
(*Domoljub*, 51, 11. maj 1938, št. 19)

g **Moravška podružnica sv. Mohorja** stoji na prijaznem gričku, pod katerim se nahajajo razvaline starodavnega rožeškega gradu. Okrog so raztresene vasi, med drugimi prijazna vas Sirnje z rodovitnim poljem in travniki. Cerkvica uživa v okolici globoko spoštovanje; že stari pradedi so hodili gori molit Izveličarja v božjem grobu. Prihajali so v raznih nadlogah, prosit pomoči proti krutim grajščakom, tukaj so potolaženi v molitvi pričakovali boljših časov. Nekaj pa pradedje tukaj niso pričakovali. Namreč, da bo zvon sv. Martina pel kdaj slavo Stvarniku na gričku sv. Mohorja. Tega naši predniki niti mislili niso, in vendar se bo zgodilo. — Zadnjič smo poročali, da dobimo nove zvonove. A kdo se ne loči težko od znanca ali prijatelja. Tudi Moravčani bi se bili težko od velikega zvona sv. Martina. In glej! našel se je mož, posestnik v Sirnjah, ki je plačal sam iz svojega premoženja okrog 4000 kron za moravški zvon ter ga podaril podružnici sv. Mohorja. Brez dvoma je storil dotični dobrotnik moravški dolini veliko veselje, njegovo ime pa ostane zapisano v trajnem spominu.

Zvon za sv. Mohor pred 113. leti
(*Domoljub*, 22, 6. maj 1909, št. 18)

Izvor imen krajev

Nadaljujemo z imeni drugih krajev Moravške doline po časovnem redu prvega znanega zapisa imena, kot jih navaja Historična topografija Slovenije. V aprilski številki Novic smo prišli do leta 1238, prvega znanega dokumenta z imenom Peče. Tudi tokrat smo še pri tej letnici, letnici prve zapisane omembe kraja oziroma gradu Tuštanj, nato se premaknemo v leto 1301, ko je bila prvič omenjena Javoršica.

TUŠTANJ

Tvztan
Tuftstein
Taustayn
Tewstain
Tustan
Tusschtain
Tenztain
Twfcstain
Tuffstein

Spodnji in Zgornji Tuštanj

Društvo krajanov naselij Spodnjega in Zgornjega Tuštanja je v zasnovi svojega logotipa uporabilo homagge prvi pisni omembi Tuštanja

Tako kot Peče je kraj **Tuštanj** *(v HTS: Zgornji Tuštanj)*, prvič omenjen v ustanovitveni listini Velesovskega samostana, ki so ga ustanovili bratje Gerloh, Walter in Weriand iz Kamnika. V dokumentu, nastal je pred 11. decembrom 1238, potrdil ga je oglejski patriarh Bertold, je med drugim zapisano, da je Gerloh iz Kamnika, med drugim, podaril novoustanovljenemu samostanu eno kmetijo v Tuštanju: ...*in Tvztan* ... (Listina ARS ZL; UBKr II, št. 102; GZS V, št. 698).

Naslednji znani dokument, v katerem je zapisan Tuštanj kot *Tuftstein*, je nastal leta 1260, sledi dokument iz leta 1335 (... *in monte de Taustayn* ...), trikrat je zapisano ime *Tewstain* v letih 1444–1453, sledijo pa še *Tustan* in *Tusschtain* leta 1458, *Tenztain* leta 1494 in *Twfcstain* leta 1496. Valvazor je kraj (grad) zapisal kot *Tuffstein*.

Ime kraja Tuštanj izhaja iz nemške besede Tuff-stein, v prevodu: (kamnina) lehnjak. Stražar je zapisal, da je verjetno, da so tako imenovali moravški peščenjak, ki so ga veliko izkoriščali že v rimski dobi in v srednjem veku. Veliki

kamnolomi so bili med Rudnikom in Tuštanjem (Stražar, 1979, str. 100).

Zgodovinar Anton Koblar je v članku *O zidanju cerngrobske cerkve* zapisal podrobnosti iz stavbinske pogodbe iz leta 1520; v pogodbi se med drugim nalaga mojstru Jurku iz Škofje Loke naslednje: *»Močen naj bode svod nad svetiščem, kakor tudi oboka v zvoniku. Za obokanje naj mojster kamenje lomi na svoje stroške v Moravčah in naj je tam obdela. Vdolbe naj v jeden kamen grb frizinškega škofa. Tudi rože (Rosen), ki bodo v sklepih, naj lepo izdela za vse tri svode, da ga ne bodo ljudje zmerjali. Ključarja skrbita, da se kamenje na cerkvene stroške zvozi iz Moravč v Cerngrob.« (Koblar, 1892, str. 154.)*

Kopiji originalnih bakrorezov (sliki levo in zgoraj) (vir: zbirka B. B.)

Ime Tuštanj se predvsem povezuje z gradom Tuštanj, ki stoji med Spodnjim in Zgornjim Tuštanjem. Zgrajen je bil mnogo kasneje, večina virov navaja letnico 1490, kot je kraj dobil ime. Grad je eden izmed redkih slovenskih ohranjenih gradov. Čeprav predmet tega prispevka ni poseganje v zgodovino gradu, naj poudarim, da je grad Valvasorja tako očaral, da mu je poleg pohvalnega opisa v Slavi vojvodine Kranjske, posvetil kar dva bakroreza, kar je sicer storil le pri najbolj pomembnih grajskih stavbah.

JAVORŠICA

Jaworzhitz

Jawrsnicz

Zgornja in Spodnja Javoršica

Prvi znani dokument, v katerem je zapisano krajevno ime Javoršica, nosi datum 10. avgust 1301 (Otorepec, 1956, št. 12). Konrad iz Goričan je za posojenih 120 oglejskih mark zastavil več kmetij, od teh šest v Javoršici, na katerih so bili Herman Pecznik, Jakob, Prodan, Stephan, Mert ena kmetija pa je bila opuščena (*... Da zem Jaworzhitz auch ouf dem Hayligem perg sint secs huben ouf dan dast gesezgen sint Herman Pesznik, Jakob, Prodan, Stephen, Mert und einen öden hube...). Haylige perg* je poenostavljen zapis za Heyligen berg, kar pomeni Sveta gora, gotovo gre za Sveto trojico. Leta 1489 je kraj zapisan kot *Jawrsnicz*. Ime spada v skupino krajevnih imen, ki so poimenovane v zvezi z gozdom in gozdnim drevjem, Javoršica po javorovem gozdu, ki je očitno prevladovalo na tem prostoru. *Z javorjem v zvezi so vasi Javor, Javorje, (dvoje), Javrnik (trije), Javorjev dol, Zgornja in Spodnja Javoršica i. d. (Lah, 1893, str. 296).*

Nastanek naselbine lahko sodi v čas kolonizacije gozda, torej med starejše naselbine, ker pa se deli v Zgornjo in Spodnjo Javoršico, je ena mlajšega nastanka.

Besedilo: Bogomil Brvar

Viri

Gestrin, Ferdo. (1991). ***Vaška naselja v domžalski občini v srednjem veku.*** Zgodovinski časopis, 45, 1991, št. 1, str. 25–31.
Jakič, Ivan. (1999). ***Vsi slovenski gradovi.*** Ljubljana: DZS.
Kobler, Anton. (1892). ***O zidanju cerngrobske cerkve.*** Izvestja muzejskega društva za Kranjsko, 2, 1892, str. 152–155.
Kos, Franc. (1928). ***Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku. (GZS). Peta knjiga (1201–1246).*** Ljubljana: Leonova družba.
Lavrič, Leon. (2004). ***Odsev blišča moravških gradov.*** Moravče: samozaložba.
Lah, Evgen. (). ***O pomenu naših krajevnih imen.*** Ljubljanski zvon, 13, 1893, št. 3, str. 294/297.
Otorepec, Božo. (1956). ***Gradivo za zgodovino Ljubljane v srednjem veku.*** I zvezek, št. 12.
SHT – Slovenska historična topografija. Dostopno na: SHT – Slovenska historična topografija (zrc-sazu.si).
Snoj, Marko. (2009). ***Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen.*** Ljubljana; Založba Modrijan in Založba ZRC.
Stele, France. (1962). ***Crngrob.*** Ljubljana: Mladinska knjiga.
Stražar, Stane. (1979). ***Moravška dolina.*** Moravče: Odbor za izdajo knjige Moravška dolina pri krajevnih skupnosti Moravče, Peče, Velika vas in Vrhpolje–Zalog.

Ko zadiši po knjigi

BESEDILA ZBIRA: **MAG. KATARINA PETERC**

Bralci bralnih skupin Krajevne knjižnice Daneta Zajca vam priporočajo v branje naslednje knjige:

John Green
Krive so zvezde

To je ena izmed zgodb, ki se prebija skozi svet, kjer ni vse rožnato in lepo. Glavna junaka sta Hezel in Gus. Oba sta zbolela za rakom in oba vesta, da ga mogoče ne bosta premagala. Hezel v začetku samo ždi doma in premišljuje o krutosti usode in življenja na sploh, dokler nekega dne na srečanju podporne skupine tistih otrok in mladine, ki so zboleli za rakom, ne sreča Gusa. Ta se skuša s svojo boleznijo spopasti optimistično in počasi vpliva tudi na Hezel. V dolgih pogovorih, ki so polni humorja, ironije pa tudi sarkazma, se zaljubita in skupaj zreta v prihodnost, čeprav se zavedata, da se bo ta prihodnost morda končala že čez mesec ali leto.

Roman je namenjen mladini, vendar je prav tako zelo dobro branje tudi za odrasle. Pisatelj nam skuša povedati, da nič ni samoumevno, da srečo kaj hitro lahko zamenja žalost in da vsak lahko doživi slabe trenutke – tudi tragične. Vendar se ne smemo predati in se moramo z vsem bitjem boriti za boljši jutri. Predvsem pa verjeti, da je poleg vsega slabega tudi veliko dobrega in to je tisto, kar poganja kolesje življenja naprej in samo naprej.

Knjiga je izšla v založbi Mladinska knjiga leta 2013, v zbirki Odisej.

Darka Hlaj
Bralni klub Drevored besed

Susanna Tamaro
Pojdi, kamor te vodi srce

V aprilu smo članice bralnega krožka Eleganca besed prebrale roman italijanske pisateljice Susanne Tamaro *Pojdi, kamor te vodi srce.* Pisateljica je bila rojena v Trstu leta 1957. Po izobrazbi je učiteljica in ima diplomo iz filmske režije. Danes živi v očarljivem mestecu Orvieto v Umbriji na majhni kmetiji, kjer se posveča pisanju knjig, varovanju živali in okolja. Piše za odrasle in otroke. Zaslovela je z romanom Pojdi, kamor te vodi srce, ki je doživel že 15 milijonov izvodov.

Gre za pisemski roman, napisan v obliki babičinih pisem vnukinji, ki je vsa naveličana odšla od doma ... Ne prava pisma, ampak nekakšen dnevnik, retrospektiva življenja. To je sprava z vsemi, s katerimi bi se morala nekoč pogovoriti, pa se ni. Rdeča nit romana je zgodba treh generacij njene družine. Pisma so priznanje napak, olajšanje vesti, napisano izjemno nežno in presunljivo. Neprizanesljivo do sebe pretehta svoje življenje, da na koncu svoje poti vnukinji (vsem nam) tenkočutno odstre in izlušči globok nauk, ki ga skriva preprosta resnica njenih spoznanj: Pojdi, kamor te vodi srce! *(Povzeto po https:/www.dobreknjige.si)* Za svoja dela je prejela več literarnih nagrad.

Bojana Dorič
Bralni klub Eleganca besed

Priscilla Cogan
Stara pajkovka

Ko klinična psihologinja Maggi konča dolgoletno razmerje, se odloči, da bo zaživela popolnoma novo življenje v indijanskem rezervatu v hiši svojih pokojnih starih staršev. Življenje poteka brez pretresov, dokler v njeno ordinacijo ne stopi potomka staroselcev Lucy. Njena mati je namreč naznanila, da bo čez dva meseca umrla, zato prosi Maggie, naj jo odvrne od tega.

Winona je Indijanka, ki še ni pozabila modrosti staroselcev in ima še vedno stik z materjo Zemljo, zato sodobni psihološki prijemi, s katerimi ji hoče Maggie vrniti voljo do življenja, naletijo na gluha ušesa. Namesto tega pa stara Indijanka s svojo modrostjo uči Življenja, katerega sestavina je tudi smrt, svojo zdravnico. Tako se vlogi obrneta in pred bralcem se odkriva duhovni svet starih narodov, ki je v sodobnem tehnološkem svetu skoraj popolnoma pozabljen.

Roman je bil ob izidu prava uspešnica tudi pri nas. Enako aktualen pa je tudi danes. Knjiga je izšla v Založbi Eno, Nova Gorica leta 2004.

Darka Hlaj
Bralni klub Drevored besed

Lela B. Njatin
Zakaj je babica jezna

Bolj kot se leta življenja podaljšujejo, bolj je prisotna tudi demenca. Kako se sprijazniti s to boleznijo in kdaj je pravi čas, da o bolezni spregovorimo, pa so vprašanja, s katerimi se mora spopadati vsak posameznik, njegovi sorodniki in okolica, v kateri živi. Najhuje je, ko bolezen prizadene tako močno, da bolnik počasi pozablja svoje življenje in vse tiste, ki so jih kdaj koli imeli radi. Ko pa je tukaj še otrok, ki ne razume, kaj se dogaja z njegovo babico (ali kom drugim), pa postane vse skupaj še težje. Da bi bilo vsaj malo lažje, imamo že nekaj časa na voljo slikanico L. B. Njatin, ki ni namenjena temu, da jo otrok bere sam, pač pa skupaj z odraslimi. Pravljično je samo to, da je dogajanje postavljeno v medvedjo družino. Spremljamo babico, ki trpi za demenco in vnučko, ki vse to skuša doumeti, čeprav ne razume vsega. Skozi posamezne dogodke pa tudi tisti, ki se z demenco pri svojih bližnjih še niso srečali, lažje razumejo, kako težka bolezen je to in kako je huda preizkušnja za vse tiste, ki spremljajo, ko njihovi najdražji odhajajo v nek nov svet, v katerem se ne znajdejo več.

Slikanica ima tudi dve spremni besedi (dr. Igor Saksida in dr. Aleš Kogoj, dr. med.), ki sta dobrodošlo branje tako pri razumevanju demence kot pri samem branju zgodbe.

Knjigo je založil Center za slovensko književnost leta 2011.

Darka Hlaj
Bralni klub Drevored besed

Nina Mav Hrovat: literarna delavnica za otroke

B. in F.: **mag. KATARINA PETERC**

Na povabilo KID Limbar je otroke v Knjižnici Daneta Zajca obiskala Nina Mav Hrovat, otroška in mladinska pisateljica, pravljičarka in profesorica predšolske vzgoje. Je tudi predsednica Kulturnega društva Mlin Radomlje, v katerem se je preizkusila v več vlogah, od igralke, scenaristke in režiserke. Več let je vodila pravljične urice v Knjižnici Domžale in prav delo z otroki in zanimanje za pravljice sta jo pripeljala do prvih avtorskih del. Za prvenec, pravljico O kralju, ki ni maral pospravljati, je prejela nagrado »Izvirna slovenska slikanica«. Pravljica O miški, ki je zbirala pogum je bila nominirana za nagrado Kristine Brenkove.

Obe pravljici so poslušali tudi otroci v naši knjižnici. Zelo so se zabavali tudi ob igroknjigi Ne misli na slona!, ki bralca oziroma poslušalca izziva, naj ne misli na rilčastega velikana, niti na običajnega slona, niti na pisanega, niti na vzorčastega, niti na slonjega mladiča, niti na slonjo družino ... Seveda se že po nekaj straneh, ki so polne tudi narisanih slonov, izkaže, da je naloga vse prej kot lahka.

Noč knjige v družbi Nataše Konc Lorenzutti

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: **mag. KATARINA PETERC**

Ob letošnji noči knjige smo imeli v Knjižnici Daneta Zajca priložnost spoznati igralko, pisateljico in pesnico Natašo Konc Lorenzutti. Pogovor je vodila Bernarda Mal.

Pogovor je tekel predvsem o knjigah Kava pri dišečem jasminu in Gremo mi v tri krasne. V obeh knjigah teče beseda o različnih odvisnostih, tako med mladimi kot odraslimi.. Vendar nismo mogli mimo avtoričine nove knjige z naslovom Beseda, ki je nimam. Slednja prinaša zgodbo, ki je danes strašljivo aktualna. To je zgodba o Sonji, ki jo prične po nonini smrti vznemirjati družinska zgodovina. Njena babica in njen brat sta med vojno ostala brez staršev. Ko so nacisti ločili mame in otroke, je izginila tudi njuna mlajša sestra, še dojenček. Nihče ni uspel odkriti, kaj se je z njo dogajalo in ali je še živa. Med raziskovanjem usode t. i. ukradenih otrok se Sonja sooči s številnimi vojnimi grozotami, sledi pa jo pripeljejo do različnih ljudi, tudi drugih ukradenih otrok, ki ji pomagajo s svojim spominom in pričevanji.

Avtorica tudi po končani knjigi temo – med vojno ukradenih otrok – raziskuje naprej. V Sodelovanju z Majo Weiss že nastaja tudi dokumentarni film, ki si ga bo mogoče ogledati naslednjo pomlad. Noč knjige je na vse zbrane naredila močan vtis in težko čakamo na novi dokumentarni film. Vse, ki ste zamudili zanimiv literarni večer, vabimo k izposoji odličnih knjig Nataše Konc Lorenzutti.

Dnevi mednarodne globalne akcije

BESEDILO in FOTOGRAFIJI: **ANA GERČAR**

Že dobrih štirinajst let naš vrtec aktivno sodeluje pri projektu Eko vrtca, ki je tudi v Sloveniji zelo prepoznan projekt kot kakovosten in osredotočen na spodbujanje otrok k zaznavanju, povezanosti in ohranjanju narave, kar je eden bistvenih ciljev tudi v skupini Pikapolone.

Letošnji globalni akcijski dnevi so zasnovani tako, da spodbujajo povezanost z naravo, hkrati pa udeležencem omogočajo praktične izkušnje in vire za opazovanje lokalne biotske pestrosti in razumevanje, kako so tudi otroci in zaposleni lahko del generacije za obnovo in ohranjanje Zemlje. Otroke z navedenimi akcijami ozaveščamo, kako lahko majhna dejanja posameznika pomembno vplivajo na naše počutje in na počutje Zemlje.

V skupini smo izvedli že kar nekaj izmed naštetih akcij, nekatere pa še bomo: potapljanje v naravi, detektivi v naravi, ogrožene vrste, okoljske oznake, imejte zeleno zabavo.

Z otroki smo se odpravili v naravo, kjer v neposredni bližini teče potok Drtijščica. Prijeli smo se za roke, stopala nog pa smo sklenili tako, da so se dotikali sosedovih čevljev na ta način smo bili še bolj povezani. Najprej smo zaprli oči in prisluhnili zvokom narave. Otroci so nekaj minut v tišini, sklenjenih rok, poslušali in zaznavali zvoke, na moj znak so odprli oči in kdor je želel, je dvignil roko. Poklicala sem določenega otroka, ki je povedal, kateri zvok v naravi je slušno zaznal. Sledila je dejavnost, pri kateri so imeli otroci oči odprte in so se razgledali naokoli in opisali, kaj jim je v tistem trenutku bilo najlepše. Stik z naravo na opisan način, za otroke ni bil izveden prvič, saj smo z naravo zares povezani.

Ob deževnem dnevu smo se spraševali, kako skrbimo za Zemljo, da ostane čista in boljša; odprt pogovor je tekel o tem, kaj je Zemlja, nato pa sem otroke vodila v temo ohranjanja narave. Otroci so razvrščali izžrebane sličice in jih nalepili na primerno mesto. Skupaj so oblikovali plakat o dejanjih in ravnanjih, s katerimi lahko ohranjamo/ne ohranjamo narave.

Naslednji dan smo ustvarili eko detektivske krone, izvedli čistilno akcijo v obliki zelene zabave in spoznavali cvetoče lokalno grmovje. Otroci so z zaščitnimi rokavicami očistili celotno okolico vrtca, šole ter pot do Drtijščice. Zaposlene smo bile zares ponosne na tak zanos, otroške iskrice in veselje ob izvedenem.

Že večkrat pa smo spoznavali in opazovali živali v naravnem okolju. Podrobno smo spoznavali razvoj žabe sekulje, našli veliko deževnikov, opazovali štorkljo, pikapolonico in trota pri čebelah.

Verjamem, da se bomo podobnih akcij še aktivno in z velikim veseljem udeleževali, predvsem otroci, ko odrastejo. Naj z njimi raste tudi veselje do skrbi za ohranjanje narave!

Poskusi v skupini Žabice

BESEDILO in FOTOGRAFIJI: **KARMEN MIHELČIČ**

V mesecu aprilu smo se v skupini Žabice pogovarjali o vremenu in barvah. Poleg vseh izvedenih dejavnosti so bili tokrat v ospredju poskusi in senzorne steklenice. Ob poskusih si otroci lažje predstavljajo potek in nastanek določenega pojava. Otroci aktivno sodelujejo in opazujejo od priprave do zaključka.

Vremenski poskusi

Izpeljali smo dva poskusa na temo vremena in izdelali senzorne steklenice vremenskih pojavov. Za prvi poskus smo potrebovali stekleni kozarec, brivsko peno, jedilno modro barvo in vodo – s pomočjo vseh pripomočkov smo naredili »dež v kozarcu«. Dež (barva) je počasi pronical skozi oblake (pena) in počasi padal na zemljo (barva v vodi). Za drugi poskus smo potrebovali barvne bonbone, pa pirnati krožnik in vodo – barvne bonbone smo postavili v mavrico in na sredino počasi dolivali vodo. Voda je sčasoma razbarvala bonbone, barvo ponesla s seboj in tako naslikala mavrico (obarvana voda). Na koncu smo se spoznali še s senzornimi steklenicami vremenskih pojavov. Za te poskuse smo potrebovali tri steklenice s pokrovom, jedilne barve, bleščice, kosmateno žičko, bombažne krogle, pom pom cofke in vodo. Izdelali smo sončno, nevihtno in snežno senzorično steklenico.

Barvni poskusi

Na temo barv smo izpeljali tri poskuse. Prvi poskus je bil preprosto mešanje tempera barv po slikanicah Mix it up! in Pritisni tukaj (H. Tullet). Otroci so ob mešanju spoznali, kako modra in rumena barva lahko ustvarita zeleno, rdeča in rumena ustvarita oranžno, rdeča in modra pa ustvarita vijolično barvo. V mešanju so se preizkusili tudi sami ... tukaj je večinoma nastala temnejša zeleno-rjava barva (ob mešanju najrazličnejših barv). Drugi poskus je bil poskus z mlekom in jedilnimi barvami. Zanj potrebujemo mleko, jedilne barve, milnico, vatirano palčko in bel krožnik. Na krožnik nalijemo mleko in nakapljamo nekaj kapljic jedilne barve. Vatirano palčko najprej namočimo v milnico nato pa v mleko. In kaj se zgodi? Mleko se od palčke umakne, naredi vzorce z barvo in kasneje se barve pričnejo mešati med seboj. Za zadnji poskus smo potrebovali 6 prozornih kozarcev, 6 papirnatih brisač, vodo ter rumeno, rdečo in modro barvo. Kozarce postavimo v krog, v vse nalijemo malo vode. V vsak drugi kozarec zmešamo malo barve, nato pa dodamo papirnate brisače tako, da en konec pomočimo v obarvano vodo, drug pa v vodo brez barve. Po daaaaljšem času opazimo spremembe – brisačke vpijejo vodo iz obeh kozarcev, kaj kmalu pa se v vodi brez barve srečata dve barvi (iz levega in desnega kozarca z obarvano vodo). Tako v kozarcih, kjer nismo zamešali vode, nastanejo novi odtenki barv – oranžna, zelena in vijolična.

Opazovanje in izvajanje poskusov je bilo za otroke zelo zanimivo, predvsem, ko so bili na vrsti za »čaranje« sami. V naših kozarcih in steklenicah je v mesecu aprilu nastalo veliko čarovnij, ki jih z otroki brez težav lahko večkrat ponovimo, pa jim veselja do sodelovanja ne bo zmanjkalo.

Lepo vas pozdravljamo otroci »čarodeji« iz skupine Žabice s Karmen in Špelo.

»Na kmetiji je lepo!«

BESEDILO: **KLAVDIJA GORIŠEK,** FOTOGRAFIJE: **ANJA AVBELJ**

Igralnica skupine »Medvedki« se je v mesecu aprilu spremenila v pravo malo kmetijo. Ustvarili smo različne senzorne kotičke; kotiček s slamo in mrvo, kotiček z žaganjem ter kotiček z zemljo. Pri mizi z zemljo smo uživali v sajenju cvetlic, zemljo smo prenašali z lopatami in lončki ter delali "potičke". V bazen z žaganjem smo dali različna vozila, delovne stroje in nekaj živali, ki jih najdemo na kmetiji. Z vozili smo prevažali žaganje, v njem skrivali živali, kopali luknje in še in še. Slamo in mrvo smo vozili s samokolnicami, ter iz nje izdelali kokošnjak za naše kokoši. Spoznali smo domače živali, ki prebivajo na kmetiji; kravo, ovco, pujsa, kokoš, konja ter kozo. Med drugim nas je obiskal tudi pujs Rudi, ki nas je naučil, kako nastane blato. Veste, pujs Rudi ima najraje na svetu blatne luže in bil je zelo žalosten, ko je sonce posušilo njegovo lužo. Preko pravljice smo spoznali, da blatna luža nastane takrat, kadar na zemljo pade dež. Pa smo to poskusili storiti kar v naši igralnici. V posodo z zemljo smo dodali nekaj vode in nastala je velika blatna luža. V njej smo povaljali našega pujsa Rudija. O, kakšno veselje je bilo to! Petje pesmic to pa je tisto, kar v naši skupini najraje počnemo. Saj poznate tisto: »Na kmetiji je lepo, ija-ija-o!« Vsakodnevno se je iz naše igralnice slišal glasen »ija-ija-o«. Morda ste nas srečali tudi na kakšnem izmed naših sprehodov, kjer smo ob pesmi »Petelinček je na goro šel«, glasno kikirikali.

Pozdrav do naslednjič, »Medvedki« s Klavdijo in Anjo

Rok Vidic

26. mednarodni Ex tempore

Ovekovečeno drevo

BESEDILO: **BERNARDA MAL**
FOTOGRAFIJE IZDELKOV: **INGE IVARTNIK**

V sredo 4. maja 2022 so v Osnovni šoli Jurija Vege Moravče gostili že 26. mednarodni Ex tempore, ki se ga je udeležilo 30 slovenskih šol in 14 iz tujine (Latvija, Poljska, Švica, Črna gora. Makedonija, Srbija, Bolgarija in Švedska). Sodelovalo je 136 učencev in njihovih mentorjev.

Tema letošnjega Ex tempora je bilo drevo. Na začetku je ravnatelj moravške šole Matej Žist pozdravil udeležence in povedal nekaj besed o letošnji temi in Moravški dolini. Nagovoril jih je tudi župan naše občine dr. Milan Balažic in mag. Natalija Kocjančič, svetovalka za likovno umetnost z Zavoda RS za šolstvo. V zadnjem hipu je obisk odpovedal minister za kmetijstvo. Na koncu so bili podani še praktični napotki in urnik dejavnosti.

Med ustvarjanjem so osmošolci z udeleženci posneli kratke intervjuje. Največ učencev je idejo za risbo poiskalo v osrednjem parku, na spletu ali pa so uporabili svojo domišljijo, nekaj jih je slikalo okoliške hiše, nekateri pa tudi kapelico z okolico. Najbolj pogoste likovne tehnike so bile tempera, pastel in akvarel.

Nastalo je veliko domiselnih slik, ki so bile razstavljena na gradu Tuštanj 24. 5. 2022 na dan koncerta naših dveh šolskih zborov. Izbor najboljših nastalih del bo razstavljen v mesecu juniju v Knjižnici Moravče.

Med ustvarjalce so podelili 5 zlatih, 6 srebrnih in 7 bronasta priznanj, posebno priznanje in priznanja za sodelovanje. Med petimi nosilci zlatega priznanja je tudi Rok Vidic, učenec 8. razreda OŠ Jurija Vege Moravče.

Dogodek je pred 26 leti zasnovala in priredila učiteljica likovne umetnosti Inge Ivartnik. Po odmevnem desetletju je v zadnjih 15 letih dogodek postal mednarodna prireditev.

Povezava do galerije likovnih del in fotografij dogodka je objavljena na spletni strani OŠ Jurija Vege Moravče. Vabljeni k ogledu!

Osnovna šola Idrija

Zahvaljujejo se vsem sodelujočim in sponzorjem, ker se udeležujejo izjemne slikarske izkušnje in redno priskočijo na pomoč z materialnimi in finančnimi sredstvi.

Osnovna šola Janka Kersnika Brdo

Turistični krožek s projektno nalogo »Rača, lepota in bogastvo potoka« osvojil srebrno priznanje

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: **ALENKA TOMINŠEK**

Že leta naša osnovna šola sodeluje na festivalu Turizmu pomaga lastna glava, katerega nosilka je Turistična zveza Slovenije. Tudi letos smo se prijavili k sodelovanju.

Tema letošnje projektne naloge je bila Voda in zdravilni turizem. Kar malce smo se ustrašili, kaj bi lahko v Moravški dolini našli primernega na to tematiko, saj nimamo toplic, vodnega parka ali česa podobnega. Po tehtnem premisleku smo se odločili, da predstavimo že obstoječo sprehajalno učno pot ob Rači in jo še dodatno obogatimo s predlogi oz. ponudbo. Za pomoč smo poprosili predstavnico Turističnega društva Moravče go. Dani Jančar, ki nam je s svojim znanjem in izkušnjami veliko pomagala. Vključili smo tudi našo psihologinjo, mag. Niko Cerar, ki je s svojimi idejami obogatila turistično ponudbo v projektni nalogi. Tako smo v naši nalogi učno-sprehajalni poti dodali še naloge oz. ideje, kako ob sprehodu poskrbimo tudi za sprostitev našega duha (gozdna meditacija, objemanje dreves, bosa hoja ...).

Projektno nalogo z naslovom Rača, lepota in bogastvo potoka je več mesecev ustvarjalo veliko število učencev, v torek, 29. 3. 2022, pa jo je nekaj od njih predstavilo na turistični tržnici v Domžalah. Z nalogo in predstavitvijo so navdušili tako obiskovalce kot tudi strokovno komisijo. Kriteriji so bili zahtevni in konkurenca je bila velika, zato smo bili še posebej veseli, ko smo osvojili zasluženo srebrno priznanje Turistične zveze Slovenije. Treba je poudariti, da so učenci nalogo in predstavitev izdelali ter izpeljali samostojno in suvereno, za kar si zaslužijo resnično pohvalo. Strinjali smo se, da je bilo tekmovanje in vse delo, povezano z njim, odlična izkušnja. Upamo, da bodo ideje, ki smo jih predstavili v naši nalogi, zaživele tudi v praksi ob učno sprehajalni poti ob Rači.

(Mentorici: Alenka Tominšek in Joži Zaveršnik).

Zimovanje Krdela velikega črnega bika

BESEDILO: **ANA ŠMUC in MARUŠA BAJUK,** FOTOGRAFIJE: **ANA ŠMUC**

Skavti

Moravški volčiči in stari volkovi smo se letos odpravili na zimovanje kar na goro Olimp, kjer so nas vrhovni bogovi prijazno sprejeli. Najprej smo naredili vaje za kondicijsko pripravljenost in se kasneje razdelil v dve skupini, Rodos in Korint. Že na začetku so bili volčiči postavljeni pred prvi izziv, saj so morali vso svojo prtljago, zgolj s pomočjo šotorke in vrvi, spraviti v hišo skozi majhno okno. Naredili so si tudi svoje baze in priredili del zabavnega večera. Sobotni dan je bil olimpijsko zaznamovan s številnimi igrami in preizkušnjami. Skupaj smo pripravili tudi dve sladici, ki sta nas po delavnici pripravili na razburljivo noč. S skupnimi močmi smo se podali na pot po podzemlju Had, preplavljenim z umrlimi dušami. Volčiči so se dušam uspešno izmikali in na koncu rešili svečenico želvo U. Navdušeni smo se odpravili spat in se prebudili v nedeljsko jutro. Prisostvovali smo sveti maši v Grosuplju, kjer je maševal, volčičem dobro poznan, duhovnik Martin Golob. Po maši smo polni elana pospravili hišo, odigrali še poslednje igre in se s polnim košem novih spominov odpravili domov.

Lovec na obisku

BESEDILO: **MATIJA in RAHELA KERIN**

Fotografija: Alenka Capuder

V soboto, 12. 3. 2022, smo se ob 9.00 IV-jevci zbrali na našem prostoru pod Hribcami. Na srečanje smo povabili prav posebnega gosta. Obiskal nas je lovec Roman Capuder, ki je razložil vse, od tega kaj je lovec in kako to postati, pa do tega, kako poteka lov. Izvedeli smo vse o njihovi opremi, puškah in nabojih, kakšna so pravila lova, skrbi za okolje in živali, o odstrelu živali v Sloveniji, da mora žival umreti v hipu, o lovskih psih in še veliko več. Pobliže smo si lahko ogledali njegove trofeje in v roke prijeli pravo lovsko puško (seveda prazno). Na koncu pa smo dobili tudi revijo Lovec, v kateri piše o sila zanimivih in poučnih rečeh. Zelo občudujemo njihovo znanje ter spoštovanje do narave in živali, ki ga lovci gojijo. "Jaz bom pa jager, ko bom velik!" smo do konca srečanja slišali še velikokrat.

Butarice za cvetno nedeljo

BESEDILO: **LUCIJA BIZILJ,** FOTOGRAFIJA: **JUDITA KERIN**

V soboto, dan pred cvetno nedeljo, smo moravški skavti na župnijskem vrtu ustvarjali tradicionalne butarice. Ob pomoči moravških rokodelk in z veliko zagnanostjo smo se lotili dela. Na začetku so nas rokodelke poučile o zgodovini butaric, o križu, ki je iz devetega lesa, pa o zelenju in rožah, ki so po tradiciji najpogosteje uporabljena in zakaj ljudje ob grmenju ali slabem pridelku odlomimo vejico na blagoslovljeni butarici in jo vržemo v ogenj.

Po teoretičnem delu, ki ni bil slišati težak, je sledil praktični, ki pa je marsikomu povzročal težave. Za začetek smo si pripravil nekaj vejic, ki smo jih zvezali skupaj in nato na njih vezali šopke bršljana, pušpana, oljčnih vejic, cipres, rese, brina ... Po kar nekaj poskusih in veliki pomoči prijaznih rokodelk so začele nastajati butarice vseh barv, oblik in velikosti, ki so risale nasmeh in ponos na naših obrazih. Na koncu pa smo se rokodelkam zahvalili za vso predano znanje, pomoč in podarjene rožice iz krep papirja, ki so krasile naše butarice.

Kako dobro slovenski kolesarji poznajo prometna pravila?

Pri programu Varno na kolesu smo preverili prometno znanje učencev, njihovih staršev in učiteljev.

Pred nami so meseci, ki kličejo po preživljanju prostega časa na prostem. Na svoj račun bodo ponovno prišli ljubitelji kolesarjenja, ki se bodo s kolesom zapeljali v šolo ali službo ter uživali v kolesarskih izletih z družino in prijatelji. Program Varno na kolesu, ki ga organizira družba Butan plin s partnerji, letos že deseto leto zapored učence osnovnih šol spodbuja k varni in samostojni vključitvi v promet ter uporabi kolesa z vidika trajnostne mobilnosti. Da bi raziskali, kakšno je znanje slovenskih kolesarjev o varnosti v prometu, so v sodelovanju s fundacijo Neurotrust za učence, njihove starše in učitelje pripravili anketo ter natančneje raziskali njihova stališča in prakse na področju prometne problematike.

Kako dosledni so kolesarji pri nošenju kolesarske čelade?

Kolesarjenje je vse bolj priljubljena aktivnost, ki je po mnenju več kot dva tisoč sodelujočih v spletni anketi[1] zabavna in sproščujoča oblika preživljanja prostega časa. Večina vprašanih najraje kolesari z družino, še najraje pa to počne v toplejših mesecih – maja in septembra. V obdobju leta, ko so najbolj aktivni na kolesu, jih nekaj manj kot polovica prekolesari do 20 km na teden. Ob tem več kot tri četrtine anketirancev med vožnjo dosledno upošteva prometna pravila za kolesarje. Velika večina tudi poroča, da med vožnjo s kolesom **vedno uporablja zaščitno kolesarsko čelado,** njeno nujnost v prometu pa večina prepoznava in upošteva brez spodbude oz. opozoril drugih.

Pri katerih prometnih pravilih se kolesarjem zatakne?

Več kot polovica jih je soglasnih, da **pravilna kolesarska oprema vključuje čelado, svetla oblačila in športno obutev,** večinoma pravilno pa prepoznavajo tudi najvišjo dovoljeno hitrost kolesarja v prometu – 25 km/h in specifične situacije, v katerih mora imeti kolesar na kolesu prižgano luč.

Večina anketirancev je dobro seznanjena s spremenjeno starostno mejo za obvezno nošenje čelade, ki se je leta 2016 iz 14 let dvignila na 18 let. Manj pravilnih odgovorov je bilo zaslediti na vprašanje, kolikšna je pravilna varnostna razdalja med kolesarji, kjer jih je večina zmotno ocenila, da ta namesto dolžini treh ustreza dolžini dveh koles.

Kaj pa če se pripeti nesreča, znajo kolesarji prepoznati znake poškodb?

Anketiranci se zavedajo, da je v prometu previdnost na prvem mestu. To dokazujejo tudi v praksi, kjer se jih več kot polovica s kolesom še ni poškodovala resneje,

1 Spletna anketa je bila izvedena v obdobju od 16. 11. 2021 do 16. 2. 2022 med starši, učitelji in učenci slovenskih osnovnih šol, ki sodelujejo pri programu Varno na kolesu na svoji šoli. V anketi je sodelovalo 2008 anketirancev.

da bi potrebovala medicinsko pomoč. Peščica tistih, ki se jim je nezgoda pripetila, poroča, da so utrpeli lažje poškodbe brez potrebe po hospitalizaciji, k čemur je pri veliki večini med drugim pripomogla **uporaba zaščitne kolesarske čelade.** Pomen nošenja čelade, ki lahko v najhujših primerih celo prepreči usoden izid nesreče, nenehno izpostavljajo tudi pri programu **Varno na kolesu,** kjer letos v sodelovanju s **fundacijo Neurotrust** opozarjajo na možne negativne posledice poškodb glave. Za namene ozaveščanja o tej problematiki, so v fundaciji Neurotrust pripravili poučen videoposnetek, ki je na voljo za ogled s klikom na povezavo.

Trajnostno prevozno sredstvo ali možnost za aktivno preživljanje prostega časa?

Po podatkih raziskave kolo zaenkrat ostaja rezervirano za **rekreacijo in prosti čas.** Le majhen je odstotek tistih, ki se s kolesom pripeljejo v šolo. Manj kot polovica jih sicer ocenjuje, da je šolska pot **delno primerna za prihod s kolesom,** kar je bistveno večji odstotek od tistih, ki šolsko pot za kolesarje ocenjuje za neprimerno in polno nevarnih točk. Vzpodbuden je podatek, da se po mnenju mladih kolesarjev dostopnost in urejenost kolesarske infrastrukture v Sloveniji izboljšuje.

O programu Varno na kolesu

Letošnja jubilejna sezona programa združuje **več kot 10.000 učencev iz 140 osnovnih šol,** kjer mladi s pomočjo zanimivih in poučnih nalog urijo svoje znanje o prometnih pravilih in se pripravljajo na kolesarski izpit. S koncem leta 2021 so učenci zaključili naloge, v katerih so spoznavali prometne znake in pravila, opozarjali na pomen nošenja čelade in odkrivali pomen trajnostne mobilnosti. Program Varno na kolesu sodeluje tudi pri akciji **#RadiPomagamo: Kolesa za vse!, ki je nastala v sodelovanju z Avto-moto zvezo Slovenije** ter avto-moto društvi in klubi. S toplejšimi meseci, ki prihajajo, se nadaljujejo aktivnosti v sklopu razpisa B, kjer bodo učenci do konca marca opravili tretjo nalogo **»Tour« po mojih krajih,** maja pa bodo tudi uradno zaključili nalogo **Kolesarim v prostem času,** s katero se učence spodbuja k aktivnemu preživljanju prostega časa na kolesu. Za svoj trud, uspešno opravljene naloge in aktivno ozaveščanje o varnosti v prometu bodo sodelujoče šole nagrajene v maju, ko bo potekala slavnostna razglasitev zmagovalcev.

Več o letošnjih kolesarskih podvigih preberite na **spletni strani Varno na kolesu.**

Vitamini in minerali

BESEDILO: **DARINKA JUVAN, mag. farm.**

Vitamini so organske snovi, ki so potrebne za pravilno delovanje in rast organizma. V telesu delujejo kot antioksidanti, kofaktorji in koencimi v telesnih reakcijah, kot hormoni ... Splošno jih delimo na topne v vodi (vitamin C, vitamini skupine B) in topne v maščobi (vitamini A, D, E, K). Večino vitaminov vnašamo v telo s hrano, izjemoma jih tvori telo v koži (vitamin D) ali mikroorganizmi v naših prebavilih (biotin, vitamin K).

Minerali so anorganske snovi, ki jih telo za normalno delovanje potrebuje v zelo majhnih količinah. Njihove potrebe se spreminjajo glede na spol, starost, telesno aktivnost, telesno maso ... Glede na količino, ki naj bi jo dnevno vnesli v telo, jih delimo na makroelemente (natrij, kalij, kalcij, magnezij, klorid, fosfor, žveplo) in mikroelemente (železo, jod, baker, cink, krom, selen, fluor, mangan, molibden).

Z zdravo in uravnoteženo prehrano, ki vsebuje dovolj svežega sadja in zelenjave, poskrbimo za zadosten vnos vitaminov in mineralov. Kadar pa je vnos vitaminov in mineralov s hrano nezadosten (razne diete) ali pa je njihova absorpcija pomanjkljiva, lahko to povzroči motnje presnove in številne druge bolezni. V nekaterih primerih so potrebe po vitaminih in mineralih povečane (nosečnost, povečana telesna aktivnost, bolezen, okrevanje ...), zato jih je takrat smiselno dodajati v obliki zdravil in prehranskih dopolnil. Uživanje se svetuje le omejen čas, razen če zdravnik oceni drugače.

V nadaljevanju bomo spoznali vlogo posameznih vitaminov v telesu ter njihove vire.

Vitamin A

Je v maščobah topen vitamin, ki ima pomembno vlogo pri ohranjanju vida. Sodeluje tudi pri rasti epitelnega tkiva, vpliva na delovanje imunskega sistema in sodeluje pri presnovi železa. V hrani živalskega izvora se nahaja v mleku, jajcih in telečjih ter govejih jetrih. V hrani rastlinskega izvora pa predvsem v zeleni, rumeni in oranžni zelenjavi.

Vitamin B1 (tiamin) ima pomembno vlogo pri delovanju živčevja, sodeluje pri nekaterih encimskih reakcijah. Dober vir vitamina B1 so žito, polnozrnata živila, kalčki, jajca, fižol.

Vitamin B2 (riboflavin) je pomemben za tvorbo rdečih krvnih celic, za normalno delovanje živčnega in imunskega sistema. Največ vitamina B2 je v mleku, mlečnih

izdelkih, oreščkih, jajcih, zeleni listnati zelenjavi, pustem mesu in stročnicah.

Vitamin B3 (niacin) pomaga pri ohranjanju zdravega živčnega sistema, sodeluje pri energijskem metabolizmu, pomaga pri oksidaciji ogljikovih hidratov in maščob. Nahaja se v oreščkih, ribah, stročnicah, mleku in perutninskem mesu.

Vitamin B5 (pantotenska kislina) ima pomembno vlogo pri presnovi mikrohranil. Vpliva tudi na zmanjšanje utrujenosti. Vitamin B5 vsebujejo stročnice, perutnina in teletina.

Vitamin B6 (piridoksin) sodeluje pri ohranjanju zdravega živčnega in imunskega sistema. Veliko ga je v perutninskem mesu, svinjini, ribah, krompirju in bananah.

Vitamin B7 (biotin) je pomemben za zdravje las, nohtov in sluznic. Z biotinom so bogate predvsem gobe, nekateri siri, jajca in jetra.

Vitamin B9 (folna kislina) je nujna za sintezo RNA in DNA, za delitev celic in rast tkiv. Veliko folne kisline je v zeleni zelenjavi, stročnicah, žitaricah, oreščkih in drobovini.

Vitamin B12 je nujno potreben za normalno sintezo rdečih krvnih celic. Bogat vir vitamina B12 so drobovina, mleko, sir, jajca in ribe.

Vitamin K ima vlogo pri strjevanju krvi, vpliva na kostno tkivo, pomemben je tudi za zdravje srčno-žilnega sistema. Največ ga je v temno zeleni zelenjavi.

Vitamin E je v telesu pomemben antioksidant. Vir vitamina E so razna olja (sončnično, repično, olivno), sončnična semena, mandlji in lešniki.

Vitamin C ščiti imunski sistem, pomaga pa tudi pri preprečevanju okužb in celjenju ran. Veliko ga je v agrumih, kiviju, zeleni papriki, jagodičevju, brokoliju ...

Vitamin D je pomemben za izgradnjo in vzdrževanje zdravih kosti. Pomembno vlogo ima tudi pri krepitvi imunskega sistema. Živila, ki so bogata z vitaminom D so ribe, jajca, pusta govedina, svinjina. Vitamin D se ob zadostni izpostavljenosti soncu tvori v koži.

Za zdravje je najbolj pomemben vnos raznolike in zdrave prehrane. Kadar pa se pojavi povečana potreba po vitaminih, jih dodajamo v obliki zdravil in prehranskih dopolnil. Pri tem moramo biti pozorni, da uporabljamo naenkrat le en prehranski dodatek z enako sestavo, da ne bi prišlo do podvajanja in posledično prevelikega vnosa določenih vitaminov, kar bi lahko škodljivo vplivalo na naše telo. Če uporabljamo kakšna zdravila, se je smiselno pred nakupom prehranskih dopolnil posvetovati z zdravnikom ali farmacevtom.

Tradicionalni 17. pohod želja na Pivkelj turn

BESEDILO: **IRENA ROTAR,** FOTOGRAFIJI: **SEAD ĆURAK**

Lepa sončna nedelja je vabila v naravo in nekaj pohodnikov se je zbralo v vasi pri znamenju, nekateri peš, nekaj na konju in na kolesu. Pot nas je vodila do planinskega doma in naprej proti vasi Štance Laze in naprej na Pivkelj turn. Na vrhu je bil kratek kulturni program v izvedbi naše mladine. Pohod smo nadaljevali proti Goleznarju, mimo Smrekarja in Majerja in mimo Srca Dešna na naše igrišče, kjer smo se okrepčali.

Društvo krajanov Dešen – DŠN je po dveh letih spet organiziralo tradicionalno prireditev *17. Pohod želja na Pivkelj turn.*

Pohod organiziramo v počastitev občinskega praznika občine Moravče in tudi v čast naše vasi, saj kot navaja Stane Stražar v knjigi Moravška dolina, je bila vas Dešen prvič omenjena v pisnih virih 19. marca 1425.

3D kranjica – čebela velikanka lahko prileti k vam

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: **ČEBELARSKA ZVEZA SLOVENIJE**

KRANJICA 3D CARNIOLAN

3D kranjica je fizični model čebele v razmerju 100 :1, ki ga je razvila Čebelarska zveza Slovenije v sodelovanju s slovenskimi strokovnjaki. Na svetovni razstavi EXPO 2020 v Dubaju je v slovenskem paviljonu 3D kranjico videlo več sto tisoč obiskovalcev. S tem pa se njeno poslanstvo in pot ne končata. 3D kranjica nadaljuje svojo pot po različnih lokacijah v Sloveniji in tujini. Bo obiskala tudi vas?

3D kranjica s svojo podobnostjo z resnično čebelo delavko Apis Mellifera carnica oz. kranjsko čebelo uspe pritegniti veliko pozornosti in navdušuje z devetimi poučnimi animacijami v slovenskem ali angleškem jeziku. Kot taka predstavlja primerno popestritev različnih večdnevnih dogodkov ali na lokacijah, kjer se dnevno izmenja več obiskovalcev.

Izposoja 3D kranjice

Za možnost izposoje 3D kranjice se obrnite na Čebelarsko zvezo Slovenije **(info@czs.si, 01 729 61 00),** kjer vam bomo dali več informacij glede prostih terminov izposoje, tehničnih informacij o velikosti, teži, postavitvi itd.

Izposoja se uredi s pogodbo in je brezplačna, za transport pa poskrbi izposojevalec sam. Priporočamo izposojo za obdobje daljše od enega tedna.

V Slovenski Istri mimoza cveti in rožmarin diši

BESEDILO: **MARINA KOPAČ,** FOTOGRAFIJE: **VERONIKA GJURIN**

Zeliščarice v oljčnem nasadu

Nabiranje drena

Kulturni dom v Novi vasi nad Dragonjo

Ko pokukajo prvi zvončki iz trave in narava oživi, oživimo tudi zeliščarice. Naš prvi postanek je tradicionalno Ravbarkomanda, avtocestno počivališče, kjer prija kavica. Pot nas nato pelje do Divače, travnika, kjer bodo čez nekaj tednov iz zemlje pogledale velikonočnice. Zaščitena rastlina je to, ki potrebuje za svojo rast sončna, kamnita tla, suha travišča in je svoje ime dobila zato, ker običajno cveti okoli velike noči. Me pa smo nabirale dren. Rek, da je nekdo zdrav kot dren, je povezan s to rastlino. Dren raste na kraških planjavah in je cenjen tudi v ljudskem zdravilstvu. Že od antičnih časov so ga ljudje uporabljali proti driski in vročini. V plodovih so nakopičene čreslovine, vitamin C, sluzi in železo. Okusen je čaj iz posušenih plodov in listov, jeseni pa delamo marmelado iz drnulj.

Pot nadaljujemo do Kort, največjega naselja v zaledju občine Izola. Korte so značilna istrska vas in središče izolskega podeželja. Na južnih pobočjih so oljčniki in vinogradi. Me smo se podale po poti Kaštelirja, arheološkega najdišča, ki s svojimi 1230 kvadratnimi metri predstavlja eno večjih prazgodovinskih naselbin v slovenskem delu Istre.

Naselbina, v kateri so živeli ljudje od poznega neolitika do rimske dobe, je razdeljena na t. i. glavno mesto ali akropolo in spodnje mesto. Na vzhodnem delu je zamejeno s kamnitim obrambnim nasipom – suho zidom. Pred nami pa se odpre čudovit pogled na sečoveljske soline.

Ob poti raste lučnik, divji por, hermelika, špargelji … Me pa se ustavimo še v oljčniku in obnovimo znanje o oljčnih listih, ki tudi uspešno znižujejo krvni tlak.

Po kratkem postanku za malico in klepet, nadaljujemo pot proti Novi vasi nad Dragonjo. To je slikovita gručasta vasica, ki se nahaja na 276 metrov visokem hribu Šavrinskega gričevja. Omenja se že leta 1300, prvič pa je vrisana na zemljevid Istre leta 1525. V 17. stoletju je popolnoma opustela zaradi kuge, nato pa je beneška oblast vanjo naselila nekaj družin iz Dalmacije. Danes živi tu 234 ljudi in počasi se vračajo tudi mlajši in na zraku se spet sušijo otroški slinčki. V vasi stoji cerkev, posvečena Mariji rožnovenski, ločeno pa stoji zvonik iz leta 1896, ki je bil obnovljen leta 1989. Vaščani so že včasih obdelovali vinograde, njive in oljčne nasade in se ukvarjali z domačo obrtjo. V kraju so bile tudi torklje oziroma stiskalnice oliv in tako je še danes. Vaščani se trudijo ohranjati kulturno dediščino, ki pripomore k prepoznavnosti vasi. Tako skrbijo za vaški muzej, ki prikazuje starodaven način življenja domačinov. Izredno zanimiv je tudi kulturni dom, dom krajanov, z odrom in z veličastno sliko na steni in tudi ostale stene so bogato in na iskriv način poslikane z utrinki iz vaškega življenja: plesom, klepetom, igrami …

Tradicionalno vsako leto priredijo praznik vina in česna, ki v vas pripelje obiskovalce iz širše Slovenije. Nov gasilski dom in vaška gostilna s picerijo in prijaznimi domačini, pa še dodatno obogatita ponudbo te male vasi. Če vas pot zanese proti morju, zavijte kdaj malo višje, nad Dragonjo in obiščite skrite bisere Šavrinskega gričevja. Ne bo vam žal. Kot tudi nam ni bilo. Hvaležne naši mentorici Veroniki, ki za nas vedno najde še neodkrite lepote naše domovine, smo se poslovile z željo, da nas pot spet pelje novim dogodivščinam naproti.

In še misel za konec: *»Oljka je kot mati. Lahko jo leta in leta zanemarjaš, pa te ne bo nikoli pozabila.«*

Mentorica pri praktični predstavitvi

Razstava likovnih del otrok iz rejniških družin na temo Prijatelji narave in Pravljični Šumberk

BESEDILO in FOTOGRAFIJI: **MARTA TOMEC**

Dan zemlje smo v petek, 22. aprila 2022, skupaj z Rotary clubom Domžale obeležili z odprtjem razstave likovnih del otrok iz rejniških družin na temo Prijatelji narave v Knjižnici Domžale. Tam so bila na ogled vse do 9. maja 2022.

Predsednica Rotary cluba Domžale Viktorija Vehovec je navzoče spomnila, kako lahko vsak prispeva k temu, da bomo živeli v čistejšem in bolj zdravem okolju, med drugim tudi s tem, da se odpovemo uporabi plastenk in pijemo vodo iz pipe. Otroci so z risbicami in sodelovanjem v pogovoru dokazali, da vedo, kako paziti na okolje. Pripravili so nam tudi bogat kulturni program, ki ga je povezovala Helena Mazi Golob. Zaigrali in zapeli so otroci iz družine Barbare in Roka Pirnata, družine Dani in Branka Zaberložnik, družine Francke Razpotnik in Ladi Klemen. Obiskovalci smo bili nad doživetim navdušeni.

Idejna vodja in članica komisije, ki je izbrala najboljših deset risbic, Martina Oražem je povedala, da je bila izbira težka, ker so vse izražale bistveno vsebino, kako skrbeti za naravo in kako postanemo Prijatelji narave. Prav zato so v Rotary clubu Domžale skupaj z Občino Domžale nagradili vse sodelujoče z izletom po Pravljičnem Šumberku, ki smo ga izpeljali naslednji dan v soboto 23. 4. 2022. Zbrali smo se v Češminovem parku in ob vodenju po pravljično urejenem gozdu Šumberk in zgodbi o Lisički, ki je izgubila slamnik, spoznali, kje domujeta škrat Domžalc in hrošček Simon, kako so nekoč ljudje povezani z naravo živeli, kako so pridelovali žito, mleli zrna, pletli kite iz slame in si privoščili kaj lepega s tem zaslužkom. Z njuno pomočjo in knjižico Pravljični Šumberk smo našli Lisičkin izgubljeni slamnik. Na cilju, pri Kavarni Češmin, nas je čakala nagrada, okrepčali smo se s slastnimi Ivankinimi krofi in sokom. Otroci so odšli z darilnim nahrbtnikom Občine Domžale in knjigami naše rejnice, pisateljice in članice Rotary cluba Domžale Mateje A. Kegel.

V Centru za socialno delo Osrednja Slovenija Vzhod se zahvaljujemo vsem, ki so sodelovali v tem lepem doživetju.

Planinski pohod in srečanje rejniških družin na Prvinah

BESEDILO in FOTOGRAFIJA: **MARTA TOMEC, DANI ZABERLOŽNIK**

V sredo, 27. aprila 2022, smo v Društvu rejnic in rejnikov Domžale skupaj CSD OSV, Enoto Domžale, izpeljali srečanje družin, ki izvajajo rejniško dejavnost pri lovski koči na Prvinah, kjer se nas je zbralo 91 oseb. Deževno vreme v zgodnjem dopoldnevu nas večine ni odvrnilo od pešačenja po mirni in lepo urejeni gozdni poti iz Javorja, mimo Loga do lovske koče na Prvinah.

Ta dan so nas pozdravili in prijetno presenetili s kavo pri Benkovičevih v Petelinjeku, doživeli smo dobrodošlico z izvrstnimi domačimi piškoti in pijačo na domačiji Pustotnik v Javorjah. Pri lovski koči na Prvinah nas je počakal lovec Franc Smrkolj in nam predstavil delovanje Lovske družine Trojane Ožbolt, ki deluje s poudarkom na varovanju narave in živali.

Med drugim smo izvedeli, da imamo v teh gozdovih tudi medvede, volke, šakale, lisice, divje prašiče .., ki pa se za ljudi povečini ne zmenijo in se umaknejo, kadar jih slišijo. Kaj storiti, če srečaš medveda? Do tega pride izjemno redko, izhodov je več, eden od njih je tudi kričanje. Lovci svetujejo obiskovalcem gozdov spoštljiv odnos do živali in narave, pazljivost pri vožnji s kros motorji, da se

vozijo le tam, kjer je to varno in dovoljeno z oznakami, ker sicer lahko z vožnjo po gozdnih vlakah sprožijo preusmeritev vode, plazove in z neprevidnostjo povzročijo tudi veliko materialno škodo.

Posladkali smo se s trojanskimi krofi in palačinkami z domačo marmelado, ki so jih pripravile rejnice. Dobre volje in veselja nam ni zmanjkalo. Srečanje nam je minilo v prijetnem in sproščenem druženju, spontanih pogovorih, izmenjavi izkušenj in medsebojni podpori.

Ob tej priliki se želimo v CSD OSV, Enoti Domžale in Društvu rejnic in rejnikov Domžale zahvaliti za vsa lepa presenečenja na poti Benkovičevim in Pustotnikovim, lovcu Francu Smrkolju za doživeto in poučno predstavitev delovanja lovcev, Lovski družini Trojane Ožbolt za brezplačno uporabo lovske koče, Občinama Lukovica in Moravče za posluh in finančno podporo našemu programu.

Vsem prisrčna hvala.

Razpis za 6. skupino usposabljanja za samostojno podjetniško pot

BESEDILO: **RRA Ljubljanske urbane regije**

Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR) je objavila šesti (predzadnji) razpis za vključitev v projekt Podjetno nad izzive v Ljubljanski urbani regiji (PONI LUR), ki je namenjen vsem, ki imajo inovativne in napredne ideje ter si želijo stopiti na samostojno podjetniško pot, manjka pa jim nekaterih ključnih znanj. Program je oblikovan tako, da udeleženci v štirih mesecih osvojijo znanja in veščine, ki so nujni za uspešen in učinkovit razvoj ideje ter zagon podjetja.

V okviru projekta jih čaka zaposlitev na agenciji ter popolno podporno podjetniško okolje. S pomočjo mentorjev in uspešnih podjetnikov ter strokovnjakov z različnih področij bodo pridobivali številna znanja, vse od razvoja poslovne ideje do izdelave poslovnega modela in načrta, marketinških in promocijskih aktivnosti, poslovne komunikacije, upravljanje z IKT, pridobivanje virov financiranja in osnovna pravna ter finančna znanja.

V projekt se lahko vključijo osebe s poslovno idejo, ne glede na starost, stopnjo izobrazbe ali status brezposelne osebe. Pogoj je, da imajo kandidati prijavljeno stalno ali začasno bivališče v eni od 26 občin Ljubljanske urbane regije ter da lahko pred pričetkom podpišejo pogodbo o zaposlitvi za določen čas štirih mesecev.

Razpis je objavljen na spletni strani www.rralur.si. Prijave so možne do 6. 6. 2022, udeleženci pa bodo v projekt vključeni predvidoma s 1. 8. 2022.

Dodatne informacije v zvezi z javnim razpisom in razpisno dokumentacijo je možno dobiti vsak delovni dan do vključno 3. 6. 2022 med 10.00 in 12.00, na telefonski številki 01 306 19 35 oz. elektronski pošti **poni@rralur.si.**

Projekt sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR). Za projekt »Podjetno nad izzive v Ljubljanski urbani regiji – PONI LUR« v vrednosti 831.480,00 EUR bo ESRR prispeval 582.036,00 EUR.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ

PONI
PODJETNO NAD IZZIVE
Osrednjeslovenska

Foto: Matej Pušnik

POGLED

v prvi četrtini leta 2022

Besedilo: Nuša Klopčič
Fotografije: Nuša Klopčič in Matej Pušnik

Čeprav se morda marsikomu zdi, da Pogled ni vas, kot se predstavlja, a se hudo moti. Vedno in povsod je bilo in je še danes, da ima vsak svoje mnenje, izrazi lahko svoje nestrinjanje ali strinjanje in na Pogledu ni nič drugače. Če je potrebno na Pogledu stopiti skupaj, smo si enotni.

Že je res, da smo v prvi letošnji številki zasedli kar nekaj strani, ampak če je razbrati, tudi preteklo leto ni bilo prav kratko. Ves čas se je nekaj dogajalo. In ker smo začetek letošnjega leta imeli na vasi kar pogoste obiske koronavirusa, je ta kmalu odšel in tudi sprostili so se marsikateri ukrepi. Ker pa je za nami že kar nekaj aktivnosti, pozornosti in dejanj, smo se odločili, da to sproti povzamemo in življenje na vasi zapišemo na papir, za trajni spomin.

Da imamo v vasi gasilke in gasilce, godbenice in godbenike in še koga, se ve. Zato tudi ni skrivnost, da so se ti in nekateri drugi vaščani, 17. februarja udeležili sprejema, ki ga je pripravila Občina Moravče za skakalca Lovra Kosa.

Po koronskemu času je sledil pust norčavih ust. Otrokom v domači vasi, ki so »preganjali« zimo, so sledile maškare iz treh bregov, katere pa je kot vsako leto zanimivo njihovo predstavitev spremljala glasba. Ker pa smo se vaščani pripravljali na prvo letošnje večje praznovanje, smo se nekateri izključno temu namenu našemili v pustne maske. Pustna sobota je tako minila v znamenju smeha, veselja, vriskanja in trebuščkov polnih krofov.

Na zadnji februarski dan smo se zbrali pri naši abrahamki, sosedi Albini Močilnikar. Postavili smo ji table, ki se za taka praznovanja v zadnjih letih pogosto postavljajo ob cesti na Pogledu, pred hišo pa rožico, saj si jo kot dama tudi zasluži.

Druženje se je nadaljevalo pozno v noč. Hrane in pijače, glasbe, smeha in plesa ni manjkalo. Kljub temu da v letošnjem letu 29-ega februarja ni bilo, smo skupaj z njo na uri odštevali in ji priznali tistih nekaj sekund, da smo ji zapeli in nazdravili za njenih okroglih 50 let.

"Gasilski pionirji in mladinci so se pripravljali na gasilsko tekmovanje – gasilski kviz, ki se je letos odvijal v PGD Krašce. Pri tem so sodelovali v prvi vrsti tudi mentorji, ostali člani društev GZ Moravče in poveljstva. Tudi tu so sodelovali posamezniki s Pogleda."

Prišel je dan žena in na vasi je čez noč zrasla nova tabla, z novim napisom in polna rožic. Ja, res je, naši vaški mučeniki so se spomnili na vse ženske v vasi, je pa napis veljal tudi za vse tiste, ki so se le peljale mimo. Da pa bi se ženske zahvalile mučenikom za tako lepo gesto, so tudi te za njih pripravile prav poseben napis z dodatkom namenjenim prav dnevu vseh mučenikov – tako vaških kot tudi mimoidočih.

Poseben dan pa so dočakale tudi mamice, babice, prababice ob materinskem dnevu ob posebni rožici, namenjeni prav njim. Lepo. Ena res taka lepa, posebna pozornost, eni drugim, vsem vam in nam, skozi cel mesec marec.

Ja, mesec marec kot vsako leto in dolgo neizpolnjena ideja se je uresničila prav na letošnji materinski dan. Na dan ko je praznovala tudi svoj rojstni dan naša soseda Mojca Peterka, smo se zbrale ženske na ženskem srečanju. Ja kdo bi si mislil, kar enaindvajset nas je na tem delu mohorskega hriba. Sicer nismo bile vse, a je bilo prav tako luštno. Obujale smo spomine na stare čase, dogodke, srečanja. Smeha je bilo v izobilju. Na koncu je vsaka prisotna ob odhodu prejela vrtnico, vsem vabljenim pa so bile namenjene kuhinjske špatule, popisane in porisane večeru primerno. Razšle smo se z mislijo, da to postane tradicija in da se naslednjič srečamo v še večjem številu.

Da pa ne pozabimo tradicionalnega pohoda na Limbarsko goro in ogleda smučarskih skokov v Planici. Tudi tam smo bili prisotni, čeprav ne vsi, nekaj pa vendarle. Vsi pač ne morejo(-mo) biti prisotni povsod, saj si moramo čas razporediti tako, da bo ustrezalo vsem, enkrat eden, drugič drug, kar pa je v družinah zelo pomembno.

Tompara
Terensko čiščenje z vodno paro do 155°C
Nudimo:
Barvanje streh
Impregnacija površin
Čiščenje:
- streh
- fasad
- tlakovcev
- betonskih površin
- kamnitih površin

Poiščite nas na Facebooku: /tompara.si
info.tompara@gmail.com
040 950 480
Tomaž Urbanija s.p. Virje pri Moravčah 6a, 1251 Moravče

Moravški mojster Janez Pergar slavi 90. rojstni dan

Janez Pergar sodi med redke kolarje v Sloveniji, ki znajo na star način izdelati leseno kolo. Takšno, ki premika voz s senom, fijakre, pondekod še vedno kočije s kronanimi glavami, pa tudi otroške vozičke. Tega se je naučil v triletni kolarski šoli, ki jo je po drugi svetovni vojni obiskoval v minoritskem samostanu na Ptuju. Njegovi izdelki so na številnih moravških domačijah in dvoriščih ter še marsikje.

Rokodelke in rokodelci Moravške doline želimo našemu članu, odličnemu mojstru kolarju Janezu Pergarju veliko zdravja in še mnogo ustvarjalnih let.

BREZPLAČNI PREVOZI ZA STAROSTNIKE V OBČINI MORAVČE - S SRCEM NA POTI

PROSTOFER
PROSTOVOLJNI ŠOFER

Občina Moravče je pristopila k vseslovenskemu humanitarnemu projektu za mobilnost starejših PROSTOFER in v letu 2021 za izvedbo zagotovila finančna sredstva ter vozilo, s katerim se izvajajo brezplačni prevozi starejših občanov.

Uporabnik prevoza mora imeti svojo zaščitno masko in si mora pred vstopom v avto in ob izstopu iz avta obvezno razkužiti roke.

Če bo zaradi poslabšanja epidemioloških razmer prišlo do sprememb pri izvajanju prevozov starejših, vas bomo o tem obveščali preko objav na občinski spletni strani www.moravce.si.

Komu je namenjen Prostofer?

Brezplačni prevozi so namenjeni vsem tistim starejšim, ki:
- ne vozijo sami,
- nimajo sorodnikov, ki bi imeli prosti čas takrat, ko potrebujejo prevoz,
- imajo nižje mesečne dohodke,
- imajo slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi.

Brezplačni prevozi starejšim omogočajo lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe (npr. v zdravstveni dom, bolnišnice), javnih ustanov (občine, upravne enote), trgovinskih centrov ipd.

Kaj je potrebno storiti, če se želite dogovoriti za brezplačni prevoz?

Uporabnik, ki potrebuje brezplačni prevoz, naredi naslednje:

1. Pokliče na brezplačno številko 080 10 10.
2. V komunikacijskem centru zabeležijo njegove podatke in lokacijo prevoza. Klicni center nato obvesti prostovoljnega voznika o prevozu in to sporoči uporabniku, za katerega se opravi prevoz.
3. Vozilo zagotovi OBČINA MORAVČE, poskrbljeno je tudi za zavarovanje tako voznika kot sopotnikov.
4. **Klicni center je na voljo za rezervacije prevozov uporabnikov vsak delovnik med 8. in 18. uro, rezervacijo prevoza pa je potrebno najaviti vsaj tri dni pred izvedbo storitve.**
5. Vozniki prostovoljci bodo prevoze opravljali od ponedeljka do petka med 8. in 16. uro, izjemoma pa se lahko dnevi in ure tudi prilagodijo potrebam.

Pihalna godba Moravče

vabi na

TRADICIONALNI SPOMLADANSKI KONCERT,

ki bo vpetek, 27. maja 2022, ob 20. uri na gradu Tuštanj.

Koncert bo povezovala igralka in stand-up komičarka Lucija Ćirović.

V primeru slabega vremena bo koncert v kulturnem domu v Moravčah.

Vljudno vabljeni!

Kulturno umetniško društvo Vrhpolje

KUD

TAMBURAŠKI ORKESTER VRHPOLJE

vabi na

Koncert dalmatinskih pesmi

na gradu Tuštanj, v nedeljo, 5. junija 2022, ob 17. uri.

Gostje:

- ***Vokalna skupina ODA***
- ***Klapa Mali grad***

V primeru slabega vremena bo koncert v dvorani gasilskega doma Vrhpolje.

Vabljeni!

NLB Mobilna poslovalnica Bank&Go – urnik obiskov maja in junija v Moravčah

Fotografija: Iztok Lazar, NLB

Kdaj in kje bo v vašem kraju?

Kdaj?

Sreda, **25. maja** ter **8.** in **22. junija,** od **13.30** do **15.** ure.

Kje?

Moravče, Trg svobode, v bližini cerkve, v centru.

Urnik in vse aktualne informacije o mobilni poslovalnici so vam vedno na voljo na **https://www.nlb.si/bankgo.**

Kaj vam mobilna poslovalnica omogoča?

Če želite urediti finančni opravek ali potrebujete finančni nasvet, morda pomoč glede uporabe spletne in mobilne banke ter drugih načinov poslovanja, ki so vam na voljo 24/7, vam je na voljo naš **bančni strokovnjak.**

Za gotovinsko poslovanje pa je na voljo **bankomat.**

V mobilni poslovalnici lahko:

- *Odprete bančni račun in sklenete bančni paket.*
- *Naročite plačilno kartico (Mastercard, Visa, Karanta).*
- *Oddate vlogo za kredit. (Če vlogo za kredit oddate že prek videoklica, lahko v mobilni poslovalnici le še podpišete pogodbo.)*
- *Sklenete varčevanje ali depozit in se posvetujete tudi o drugih vrstah naložb.*
- *Dobite nasvet o življenjskih in premoženjskih zavarovanjih.*
- *Opravite **brezgotovinsko** plačilo z računa na račun.*
- ***Na bankomatu** dvignete ali položite gotovino in plačate položnice. Ne pozabite, da za uporabo bankomata potrebujete bančno kartico (osebnega računa) ter številko (PIN).*

NAROČNIK OBJAVE JE NLB

Občina Moravče
t: 01 72 47 140 / f: 01 72 31 035
Ponedeljek: 8.00 - 10.30
in 11.00 - 15.00
Sreda: 8.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
Petek: 8.00 - 10.30 in 11.00 - 13.00

Karitas
Tretji četrtek v mesecu: 17.45 - 18.45

Rdeči križ
g: 031 291 564
Prvi ponedeljek v mesecu:
17.00 - 19.00

Župnijski urad
t: 01 72 31 055
Ponedeljek in petek: 9.00 - 10.00
in 16.00 - 18.00

Pošta
t: 030 718 533
Ponedeljek, sreda, petek:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 16.00
Torek, četrtek: 9.00 - 11.00
in 15.00 - 18.00
Sobota: Zaprto

Policijska pisarna
Ponedeljek: 16.00 - 18.00
Petek: 8.00 - 10.00
Zadnjo nedeljo v mesecu:
8.00 - 10.00

Osnovna šola Jurija Vege
t: 01 72 31 003 in 01 72 31 210
www.osmoravce.si
Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Vrtec
t: 01 72 31 227
Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Podružnična osnovna šola Vrhpolje
t: 01 72 31 233
Od ponedeljka do petka: 7.00 - 15.00

Zavod za gozdove
Revir Moravče, Vegova 7
g: 041 454 293

Gasilska zveza Moravče
t: 01 72 31 234
24-urna dežurna služba
na telefonu 112

Knjižnica Daneta Zajca
t: 01 72 31 359
Ponedeljek: ZAPRTO
Torek: 13.00 - 19.00
Sreda: 7.00 - 9.00 in 11.00 - 14.00
Četrtek: 13.00 - 19.00
Petek: ZAPRTO
Sobota: 9.00 - 12.00

Ambulanta splošne medicine
t: 01 72 31 008
Ponedeljek in sreda: 12.30 - 19.30
(sprejem do 18.00)
Torek, četrtek, petek: 7.00 - 14.00

Amb. za otroke in mladino
t: 01 72 32 943
Ponedeljek in sreda: 13.00 - 20.00
Torek: 7.00 - 14.00 (ambulanta),
10.30 - 14.00 (posvetovalnica)
Četrtek: 7.00 - 14.00 (ambulanta)
8.30 - 11.00 (sis. pregledi),
Petek: 7.00 - 14.00 (ambulanta)
8.00 - 11.00 (ambulanta)

Diagnostični laboratorij
Ponedeljek in sreda: 12.30 - 19.00
Torek, četrtek in petek: 7.00 - 13.30
Odvzem za biokemične preiskave:
8.00 - 10.00

Zobna ambulanta
t: 01 72 31 150
Ponedeljek in sreda: 6.45 - 13.15
Torek in četrtek: 12.45 - 19.15
Petek: 6.45 - 12.45

Zobna ambulanta za otroke in mladino
t: 01 72 32 750
Ponedeljek in sreda: 7.00 - 14.00
Torek in četrtek: 13.00 - 19.00
Petek: 7.00 - 13.30

Patronažna služba
t: 01 72 32 944
Od ponedeljka do petka: 7.00 - 8.00

Lekarna
t: 01 77 70 245
Ponedeljek: 12.00 - 19.00
Torek, četrtek, petek: 7.30 - 14.00
Sreda: 13.00 - 19.00
Prva sobota v mesecu: 8.00 - 12.00

Kmetijska svetovalna služba KGZS - Zavod LJ, Izpostava KSS Domžale
Šaranovičeva cesta 21a, Vir
t: 01 724 18 45 ali 01 724 48 55
Uradne ure: ponedeljek in sreda
od 8. do 11. ure oz. po dogovoru

Slovenski okoljski javni sklad, mreža ENSVET
Brezplačno energetsko svetovanje
gasper.stegnar@ensvet.si
(po predhodnem dogovoru)

Dežurna številka za javljanje okvar na javnem vodovodnem in kanalizacijskem omrežju
01 729 54 30

Evropski parlament za izničenje neenakosti med spoloma pri plačilu za enako delo

BESEDILO: **LJUDMILA NOVAK,** poslanka Evropskega parlamenta

V Evropskem parlamentu smo zaskrbljeni, ker je kriza pandemije Covid-19 še poglobila obstoječe neenakosti med spoloma pri plačilu za enako delo. Številke kažejo, da je pandemija globalno potisnila pod prag revščine kar 47 milijonov žensk in deklet. Ob tem pa ne gre spregledati tudi dejstva, da je od 49 milijonov zdravstvenih delavcev kar 76 odstotkov žensk.

Nedavno predstavljeni izračuni evropskih institucij kažejo, da povprečna razlika v plačah med moškimi in ženskami v EU za enako delo znaša okoli 13 odstotkov. Pokojnine moških pa so v EU v povprečju za 29 odstotkov višje od pokojnin žensk.

Zato smo v Evropskem parlamentu aprila letos podprli Evropsko komisijo o direktivi o preglednosti plač, ki bi v podjetjih z več kot 50 zaposlenimi olajšala primerjavo plač in ukrepanje, če so najdene razlike. Višina plače namreč vpliva tudi na višino kasnejše pokojnine. Evropski poslanci smo ob tem ponovno pozvali Svet Evrope, naj nemudoma prične organizirati nova srečanja, na katerih se bodo srečevali ministri, odgovorni za enakost spola. Evropski poslanci verjamemo, da bi to lahko pripomoglo k napredku pomembnih pobud na področju enakosti spola, denimo k ratifikaciji istanbulske konvencije o boju proti nasilju nad ženskami.

V Evropskem parlamentu v Bruslju smo ob tem še izrazili zaskrbljenost nad tem, da se v nekaterih državah pravice žensk slabšajo, pri čemer zaradi pomanjkanja ukrepov zaznavamo povečano tveganje, da bi lahko enakost spola padla na lestvici prioritet držav članic EU.

Evropsko komisijo smo zato še pozvali, naj zagotovi, da vsi njeni predlogi upoštevajo pravice žensk, da naj pripravi konkretne načrte, kako se boriti proti revščini med ženskami in okrepiti prizadevanja za zmanjšanje plačnega razkoraka med moškimi in ženskami.

Strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025, ki jo je predstavila Evropska komisija, je izjemnega pomena. Ključni cilji so odprava nasilja zaradi spola, premagovanje spolnih stereotipov, odpravljanje spolnih vrzeli na trgu dela, doseganje enake udeležbe v vseh gospodarskih sektorjih, obravnavanje spolne vrzeli pri plačilih in pokojninah, odpravljanje spolne vrzeli pri oskrbi in doseganje spolne uravnoteženosti pri odločanju in v politiki.

N.Si

Tako kot reka v daljavo se zgubi,
odšel si tiho, brez slovesa,
za seboj pustil si spomin,
delo tvojih rok in naša skupna leta.
Le srce in duša ve,
kako trpi,
ker te med nami ni,
le spomin ostaja in živi.

V spomin

15. aprila je minilo žalostno leto, od kar nas je zapustil naš dragi

Jože Kocjančič,

PO DOMAČE BRODARJEV JOŽE.

Iskrena hvala vsem, ki postojite ob njegovem preranem grobu,
prižigate sveče in ga ohranjate v lepem spominu.

Vsi tvoji

Tu ljubljena si bila iz vsega srca,
bodi ljubljena še tam,
kjer sedaj si doma.

V marcu se je v 69. letu starosti
v bolezni poslovila naša

Mija Zalokar,

JURKOVA MIJA IZ MORAVČ.

Hvala vsem, ki ste se od nje tako lepo poslovili, hvala za vsa sožalja,
darove in sveče, hvala vsem, ki se še zdaj ustavite pri njej.
Posebna zahvala Cvetki, Branki, gospodoma župnikoma
Jožetu in Kancijanu ter vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem,
ki ste jo spremljali, bodrili in zanjo molili, nam pa stali ob strani,
ko smo se soočali s težko izgubo.

Vsi njeni

Vsakdo poslan je na ta svet,
da obogati ga in ko se nekoč poslovi,
pusti za sabo take vrste sled,
ki za njim le lepe spomine budi.

Zahvala

20. aprila se je v 86. letu starosti za vedno od nas
poslovila naša draga mami, mama, prababica, tašča,
sestra in teta

Frančiška Toman, roj. Per,

PO DOMAČE KOSMAČEVA MAMA Z LIMBARSKE GORE.

Ob izgubi naše mame bi se radi iskreno zahvalili prav vsem,
ki ste se še zadnjič prišli poslovit od nje in ji tako izrazili spoštovanje.
Hvala vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili v cerkev sv. Martina
in na poslednje počivališče.
Hvala vsem za izrečena sožalja, za iskrene stiske rok,
za vzpodbudne besede in pogovore, za darovano cvetje, številne sveče
in sv. maše ter druge darove.
Hvala vsem patronažnim sestram iz ZD Moravče, ki so jo vrsto let
obiskovale, ter sestri Saneli in doktorju Dežmanu za dolgoletno zdravljenje.
Hvala župniku Kancijanu Čižmanu za molitve, za opravljen pogrebni obred
in izbrane tolažilne besede pri maši ter Franciju Lipovcu
za zvonjenje pri sv. Valentinu.
Hvala pogrebni službi Vrbančič za organizacijo pogreba ter pevcem
za lepo in ganljivo petje.
Hvala vsem, ki se je boste z lepo mislijo v srcu spominjali.

Vsi njeni

Bil si oče, kot so drugi očetje.
Dober, sposoben in priznan pri ljudeh.
Bil si oče, kot so drugi očetje.
Priden, delaven in za nas skrbeč.
Pa veš, da si bil drugačen, kot so drugi očetje?
Bil si vendar NAŠ OČE!
(J. Medvešek)

Zahvala

V 90. letu nas je za vedno zapustil naš ljubljeni ata,
dedek, pradedek, brat, stric, tast in svak

Janez Grilj,

PO DOMAČE POLČEV IVAN Z DOL PRI KRAŠCAH.

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, vaščanom, prijateljem
in znancem za izrečena sožalja, podarjeno cvetje,
sveče in darove za svete maše.
Zahvaljujemo se gospodu župniku Kancijanu Čižmanu za lepo opravljen
pogrebni obred, PGD Krašce za poslovilni govor, cvetje in spremstvo
na njegovi zadnji poti, sosedoma Marjanu in Miranu ter pogrebni službi
Vrbančič za izvedbo pogreba in pevcem za zapete pesmi.
Posebna zahvala negovalkam podjetja Comett oskrba d. o. o.
za nesebično pomoč in razumevanje. Hvala vsem, ki ste se poslovili
od njega in ga pospremili na njegovo zadnjo pot.
Ohranili ga bomo v lepem spominu in molitvi.

Vsi njegovi

Roke sklenil v poslednjo si molitev,
trpljenje tvoje Bogu je bila daritev,
zdaj v objemu Njegove si miline.
Ati, hvala za vse dobro in spomine.

Zahvala

Svojo življenjsko pot je v 73. letu starosti
sklenil naš dragi

Miro Nemec,

PO DOMAČE ENŠKOV MIRO IZ SPODNJE JAVORŠICE.

Iskrena hvala vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali in nam stali ob strani
v času njegove bolezni in ob slovesu.
Hvala dr. Dežmanu, medicinski sestri Saneli in patronažni službi
za medicinsko oskrbo. Hvala Mojci Zaviršek in Mileni Avbelj za ogromno
pomoči v času njegove bolezni.
Hvala gospodu župniku Ivanu Povšnarju za duhovno oskrbo,
besede slovesa in lep pogrebni obred.
Hvala vsem za besede tolažbe, darovane sveče, cvetje, svete maše
in druge darove.
Hvala PGD Vrhpolje in ostalim PGD za zadnje slovo,
cvetličarni Gabi za lepo cvetje, pogrebni službi Vrbančič
in sosedom za organizacijo pogreba.

Vsi njegovi

Spoštovani bralci Novic iz Moravške doline,

prosimo vas, da **besedila** zahval in v spomin pošiljate v elektronski obliki na naslov **moravske.novice@moravce.si,** če je to le mogoče. Ker vemo, da to vedno ni možno, nam tudi v prihodnje ne bo težko pretipkati na roke napisana besedila. Glede fotografije je najbolje, da jo prinesete ali pošljete po pošti na naslov Občina Moravče, Vegova 9, 1251 Moravče. Le tako lahko zagotovimo najboljšo kakovost objavljene fotografije.
Obenem vas prosimo, da vedno napišete:

- **svoje kontakte (e-naslov ali telefonsko številko),**
- **in seveda naslov, na katerega bomo fotografijo vrnili.**

Hvala za razumevanje.
Uredništvo Novic iz Moravške doline

Nagradna križanka

220 KILOMETROV DOLGA REKA V GRČIJI, ACHELOUS		GESLO	IZDELOVALEC IRHOVINE	PASTIR IZ OPERE SNEGUROČKA	LUKA V IZRAELU, AKKO	MESTO V ITALIJI, ZAHOD. OD MILANA	TEŽKA VOLNENA TKANINA	KAREL ŠTREKELJ	NAJVIŠJA ZNANSTVENA IN UMETNIŠKA USTANOVA		MESTO POVEZAVE LESENIH DELOV	KOLARSKA DELAVNICA	ITALIJANSKI FILMSKI SCENARIST AGENORE INCROCCI		AKROBAT	OBDELOVALNA POVRŠINA	SEČNJA, SEKANJE
ŽENSKA, KI DOBI POLITIČNI AZIL										JAMAJŠKA ZVRST GLASBE / OSKAR NEDBAL				PREDMESTJE LIEGEA V BELGIJI / TESNOBA			
POGORJE NA SV. OBMOČJU KAMNIŠKO-SAV. ALP																	
NEKDANJI IRANSKI ŠAH (REZA)								POŽIVILO / BIVOL, KI ŽIVI NA CELEBESU									
ŽELEZOV OKSID				ALKALOID V ČAJU	SUMERSKI BOG GROMA / KAR JE, OBSTAJA					HANZI ARTAČ / ZDENKA ERKLAVEC			UREJENA OBALA / GRŠKI OTOK V KIKLADIH				
NEKDANJI AMERIŠKI METALEC DISKA (ALFRED)							NAŠ UMETNIK (DAVID) / PLAČAN NAVIJAČ				MESTO V NEMČIJI / NEKDANJI JAPONSKI DROBIŽ						KRAŠKI IZVIR, SLAP IN POTOK, KI SE IZLIVA V BOHINJSKO JEZERO
PAOLO VENINI			NESPREMENLJIVOST / NEMŠKI ŠAHIST (EMANUEL)													KDOR JE KRIV	
ORODJE IZ NAJSTAREJŠE KAMENE DOBE						FR. SKLADATELJ (FRANCIS) / IGRALEC BEATTY				MESTO V ROMUNIJI / AFRIŠKI NAJEMNI VOJAK					KARMEN STAVEC / SIRSKI POLITIK (NUREDIN)		
S TKANJEM NAREJEN TEKSTILNI IZDELEK								NAŠ NEKDANJI HOKEJIST (IVO) / RIBA SMUČ				DOMIŠLJAV PUHLOGLAVEC	PISATELJICA RIBNIKAR / INDIJANSKI ŠOTOR				
LIKOVNA UMETNOST PO LATINSKO				AMERIŠKA ZVEZNA DRŽAVA / TVORBA V PANJU							FOTOGRAFSKO STOJALO / ME, VE, ?						
TESTENO OTEKANJE KOŽE									ANIMATOR STEINBACHER / MARKO ELSNER					BALONAR SLAVKO ŠORN / IVAN ČARGO			
SOL ALI ESTER OLJNE KISLINE						KDOR PIŠE ROMANE											
KULTURNE RASTLINE ISTE VRSTE						AVTOR: GREGA RIHTAR	MAJHNA JEREBICA										

POMOČ: ADAD-sumerski bog groma, MIKSEDEM-testeno otekanje kože, NEZ-naš umetnik (David), OPRESIJA-tesnoba, SEKA-sečnja, SPAH-mesto povezave lesenih delov

Geslo boste dobili v potemnjenih poljih, ko pravilno rešite križanko. Gesla pošljite v zaprti ovojnici na naslov Občina Moravče, Vegova 9, 1251 Moravče s pripisom »Nagradna križanka« in v njej zapišite tudi svoj naslov. Ovojnico lahko tudi odložite v nabiralnik Občine Moravče (pred vhodom v prostore Občine Moravče). Med pravilnimi rešitvami bomo izžrebali nagrajenca oz. nagrajenko, ki bo prejel(a) nagrado. Izžrebani pošiljatelj(ica) pravilnega gesla bo prejel(a) nagrado **Vrtnarije Kocjančič iz Senožeti.**

Geslo križanke, objavljene v tretji letošnji številki Novic iz Moravške doline, je bilo **KMEČKA KOŠARA.** Izžrebana pošiljateljica pravilnega gesla je gospa Mateja R. s Plesa, ki bo od sponzorja križanke prejela košaro po izbiri. Gospa Mateja naj stopi v stik z uredništvom po elektronski pošti **moravske.novice@moravce.si** ali pokliče na telefon številka **041 366 506.**

veneta sencila

Montaža senčil, Veneta, Andrej Pergar s.p.
Drtija 6, 1251 Moravče

Zun. žaluzije 'Krpan' na elektro pogon

Rolo komarnik

Senčenje pergole

Tenda in zunanje 'Krpan' žaluzije

Plise zavese

Za naročilo ali več informacij pokličite na telefon **041 745 180**
ali pišite na e-naslov **sencila.veneta@gmail.com.**
https://www.facebook.com/sencilarolete

MIZARSTVO AVBELJ
IZDELAVA POHIŠTVA PO NAROČILU
Avbelj Milan s.p. –Mizarske storitve
Stegne 1, 1251 Moravče
www.mizarstvo-avbelj.si
info@mizarstvo-avbelj.si
GSM: 041 641 446

Pri Jurku
GOSTILNA IN PICERIJA
DOSTAVA HRANE NA DOM
tel.: 01 723 28 83
gsm: 040 144 783
Trg Svobode 15, 1251 Moravče
https://www.facebook.com/PicerijapriJurku

BORIS KOPITAR
SVETUJE
PREVERITE SLUH IN POSKRBITE ZANJ
POKLIČITE ZA TERMIN
059 044 055
BREZPLAČNO PREVERJANJE SLUHA IN TESTIRANJE SLUŠNIH APARATOV
BTC LJUBLJANA
OBIŠČITE AUDIOBM.SI
AUDIOBM SLUŠNI CENTRI

BARVE LAKI PIRC
NOVA TRGOVINA ZA DOM
Sončna ulica 1a, Domžale - Vir
NASPROTI TRGOVINE HOFER
051 647 602
ODPRTO ŽE OD 6. URE
BARVE, AVTOLAKI, ČISTILA ...
Glasurit 3M TEKNOS ALCEA C.A.R.FIT

- brezplačna kontrola vida
- korekcijska očala
- sončna očala
- športna očala
- kontaktne leče

OK optika KRHLIKAR
Očesna optika Krhlikar
Trg svobode 2, 1251 Moravče
T: 01 723 28 22, M: 040 709 232
optika.krhlikar.pe@gmail.com
www.optika-krhlikar.si

Renault care service
živeli avtomobili za vse življenje

Ugodnosti za lastnike Renault vozil iz občine Moravče

25% popust na originalno motorno olje

10% popust na servis in ostale storitve*

Renault priporoča Castrol

avtohiša KRULC
www.avtohisa-krulc.si
01 72-31-200

Zgoraj navedeni popusti veljajo za vse lastnike vozil Renault, ki imajo stalno ali začasno prebivališče v občini Moravče.
*popust ne velja na ključe, kartice vožnje, drobni material ter ekološko takso. Popust ni časovno omejen in velja do preklica.

NISSAN

Povsem novi Nissan Qashqai
Vrhunski crossover
Že za 229 €/mesec*
Bon ob financiranju*
5 let jamstva*

NISSAN INTELLIGENT MOBILITY

KRULC
ŽE 30 LET POOBLAŠČENI SERVISER
VOZIL NISSAN

KRULC d.o.o.
Cesta heroja Vasje 5, 1251 Moravče
Delovni čas 08-18, sobota 08-12
Tel: (01) 72 31 200 www.nissan-krulc.si

Kombinirana poraba goriva: 7,35–6,25 l/100 km. Emisije CO_2: 166–141 g/km. Emisijska stopnja: Euro6D Full. Emisije NOx: 0,0167–0,0237 g/km. Emisije trdnih delcev: 0,00008–0,00035 g/km. Št. delcev (x10^11): 0,17–0,53. Ogljikov dioksid (CO_2) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije iz prometa onesnažujejo zrak in tako pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona delcev PM_{10} in $PM_{2,5}$ ter dušikovih oksidov.

* Informativni izračun je narejen na dan 4. 3. 2022 za Nissan QASHQAI 1,3 DIG-T 140 N-CONNECTA. Maloprodajna cena z že upoštevanim popustom in DDV znaša 28.190,00 €. Informativni izračun za stopnjo mesek kredita v višini 7.354,34 € je narejen za dobo odplačila 48 mesecev in upošteva nespremenljivo obrestno mero 5,69 % in pologu v višini 8.478,13 €. BOM = 6,85 % se lahko spremeni, če se spremeni katerikoli element vstročunu. Skupna znesek, ki ga mora odplačati kreditojemalec, znaša 24.440,51 €, od tega znašata zavarovalna premija 268,78 € in stroški odobritve kredita 400,00 €. kreditojemalec vrne kredit v 48 mesečnih obrokih v višini 229,00 € in z zadnjim povišanim obrokom v višini 12.779,73 €. Kupec lahko ob koncu financiranja izkoristi možnost prodaje vozila koncesionarju, ki mu je prodal vozilo, po vnaprej določenih pogojih. Poglej akcije je skleniteV cenovnega in osnovnega kasko zavarovanja vozila za celotno dobo financiranja pri eni izmed slovenskih zavarovalnic. V financiranje je vključeno brezplačno 5-letno podaljšano jamstvo in bon za financiranje v vrednosti 500 € z DDV. 5 let jamstva obsega 3 leta tovarniška garancije ter podaljšano jamstvo za 4., 5. leto oz. 160.000 km, karkoli se zgodi prej, po programu «As new». Pridržujemo si pravico do napak. Velja preko Nissan Financial Services. Akcija velja do 31. 3. 2022 oz. do razprodaje zalog. Nissan si pridržuje pravico, da predčasno zaključi akcijo ali jo podaljša. Slike so simbolne. vse prodajne cene (MPC* = maloprodajne cene) so neobvezujoče priporočene cenen in vključujejo 22% DDV in DMV. Določene paketne kombinacije opreme ali akcije lahko povročijo odstopanja pri izračunu končne cene. Podrobne informacije o cenah dobite pri pooblaščenih trgovcih. Pridržujemo si pravico do sprememb v izvedbah modelov, izgradi, opremi, tehničnih podatkih in cenah.

PEPLAST
Brizganje plastičnih mas - PVC ograje - Rolete - Žaluzije - Tende - Komarniki - Garažna vrata
ALU in PVC okna-vrata
KRPAN ŽALUZIJE
PEPLAST d.o.o.
Šlandrova cesta 9a,
1251, Moravče, Slovenija
TEL: 01/7232-868
GSM: 041/753-617
info@peplast.si
www.peplast.si

Avtohiša Vesel
Martin Vesel s.p.
SERVIS
Češnjice 16b
1251 Moravče
t. 01 72 31 032
g. 041 687 336
* Priprava vozil za tehnični pregled
* Servisne storitve za vozila vseh znamk
* Brezplačno nadomestno vozilo
* Kleparska dela
* Delovni čas
pon - pet od 8h - 18h
www.avtohisa-vesel.si

WLAN MMDS
TV - INTERNET
Slovenski in tuji TV programi z Limbarske gore in Krvavca - Kržišča. Brezžično do objekta!
ZANESLJIVO IN UGODNO!
- TV OD 16€, INTERNET od 13€, MOBILNI TELEFON od 5€/mesec
- Najboljši športni, filmski, otroški in dokumentarni programi s podnapisi
- INTERNET in IPTV signal tudi s kamniškega gradu, Krima, Ambroža, Velike Planine, Zgornje Javoršice, Kališča, Rožična, Zasavske Svete gore, Peč, Črnivca, Slivne, Sv. Miklavža
040 997 007
www.zvezdatv.si www.gorosan.com
Zvezda TV
ZANESLJIV SERVIS LCD TV

VRATA JERMAN
PRODAJA IN MONTAŽA
MARKO JERMAN s.p.
gsm.: 041 387 111
e-mail: mare.jerman@gmail.com
www: montaza-jerman.net
lipbled
HOPPE
GARANT Türen für Ihr Zuhause
izmere • svetovanje • prodaja • montaža • servis